(8972) БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 140 (8972) | 1959 оной июниин 17, среда | Сэн 20 мүнгэн

МЕХАНИЗАТОРНУУД! ТРАКТОР, МАШИНАНУУДТАА НАРИН НЯГТААР ХАНДАГТЫ!

Парти, правительствын саг үргэлжын анхарал оролдолгын ашаар колхозууд томодхогдожо, олзо доход ехэтэй болоод, өөһэдөө трактор, машинануудые абажа бүтээсэ ехэтэйгээр ашагладаг болонхой.

Манайшье республикын олонхи колхозууд худалдажа абаһан баян техникэдээ эзэн ёһоор хандажа, урдань урда жэлэйхиһээ муу бэшээр ашаглана. Тэрэнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ урда жэлэйхиһээ, 15 хүсэнэй трактор бүридэ абахада, нилээд хүдэлмэри хэгдээ. Байгша оноошье хабарай тарилга гол түлэб тоони болзорто, һайн шанартайгаар үнгэргэгдөө. Республикын колхоз болон совхозууд нёдондо жэлэйхидэ орбол 158 мянган гектараар ехэ тарилга хээ. Тиин шэнии, хара таряан бүхыдөө тооной хэмжээлүүлэн, нарин рядтайгаар, кукуруза квадратно-гнездовой аргаар таригдаа. Иволгын, Кударын, Тарбагатайн механизаторнууд хабарай тарилга дээрэ трактор, машинануудаа һаадгүй һайнаар хүдэлгэжэ шадаа. Сэлэнгын, Хориин совхозуудай механизаторнууд тарилгаяа амжалтатайгаар, саг болзор соонь үнгэргэхынгөө хажуугаар, апрель—май һарада параа хахалжа дүүргэһэн юм.

Түрүүшүүл иимэ амжалтануудые [illegible]гаад туйлааб гэхэдэ, нэн түрүүн бидэнэр техникэдээ нарин нягтаар хандажа, үбэлдөө һайн шанартайгаар заһабарилжа, хүдэлмэриин үедэ саг болзор соонь техническэ харууһыень хэжэ байгаа бшуу. Дээрэ дурсагдаһан аймагуудта трактор, машинануудые заһабарилха мастерскойнууд, хадагалха сарай гэхэ мэтэ олоор баригдажа байнхай.

Тиигэбэшье трактор, машинануудые ашаглаха хэрэгтэ дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд яһала бии. Түбхын түрүүн хүдэлмэриин халуун хаһада техническэ болон эмхидхэлэй хүдэлмэриин дутагдалһаа боложо, тракторнууд олоороо зогсодог, тэрэндэ техническэ харууһа хэхэ болзор баримталагдадаггүй. Имагтал энэ шалтатаанһаа боложо, Зэдын, Ториин, Закаменай, Кяхтын колхозуудта, Борьёогой совхоздо тракторнууд хабарай тарилгын үедэ олоороо һаатаһан, техническэ харууһа хэгдэхэ тракторнуудые һаатарнь хүдэлгэхэ будүүлиг баримтанууд үзэгдөө.

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд (колхозой механик нүхэр Давыдов) тракторнуудтаа саг болзортонь заһабарилга, харууһа хэдэггүй, энэ хүсэтэ машинануудые иишэ тиишэнь бодомжогүйгөөр намнаха занталтай болошонхой. Эдэ бүгэдые Погранична РТС-эй хүтэлбэрилэгшэд (директор нүхэр Донской) мэдэжэ байбашье, бодото хэмжээ абадаггүй. Хабарай тарилгын үедэ РТС-эй дэргэдэхи гүрэнэй техническэ хиналтын инспектортэ бүри ондоо хүдэлмэри даалгагданхай байгаа.

Республикын олохон колхоз болон совхозуудта тракторнуудые дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха, тракторна хүдэлмэриин өөрынь үнэ сэнгые химдаруулха тушаа биратай оролдолго гаргагданагүй. Олон газарта хүсэ ехэтэй «ДТ-54» тракторта оройдоо хоёр сеялкэ, үбһэ зөөхэдөө 1—2 бишыхан тэргэ шагтагалха, ногоо сабшахадаа «К-2,1» маркын миил 2—3 косилка холбохо баримтанууд үзэгдэдэг. Тиин гаргашалагдаһан түлишыень тоолоходоо тракторай дүүрэн хүсөөрөө ашаалха нормо баримталдаг.

Харюусалгагүй, ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг зарим механизаторнуудай гэмээр, мүн механик, бригадирнуудай шанга хиналта табягүй дээрэһээ трактор, машинануудые эбдэхэ, задалжа, тараажа хаяха ябадал ушарһаар. Техникэ худалдажа абаһаар жэлһээ үлүү боложо байбашье, республикын олонхи колхозууд тэрэнээ хура бороонһоо, нара һалхинһаа хамгаалха сарай, гаражуудые баряагүй байһаар. Зарим газарта техникээ табиһан газараа мүнөө хүрэтэр хүреэлээгүй байха юм. Тиихэ зуураа тусхай хүдэлмэриин дүүрэхэдэ сеялкэ, культиватор болон бусад машинануудаа сэбэрлэнгүй, тоһодонгүй, хээрэ газаа хаяха, жэбэрээхэ баримтанууд али олон гарадаг.

Эдэ бүхы дутагдалнуудые, бүдүүлиг нобшо ябадалые мүнөө үедэ тэсэхын аргагүй. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай механизаторнууд долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ оролдосотойгоор ажаллажа, техникээ һайнаар харууһалжа байгаад, пар хахалалгые, үбһэ, таряа болон бусад ургамалнуудые саг болзортонь хуряахын түлөө бүхы мэргэжэл шадабаряа гаргаха бээ гэжэ найдагдана.

Тиихэ зуура колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд трактор, машинануудые зүбөөр хадагалха, дүүрэн хүсөөрнь ашаглаха арга нүхэсэл механизатор бүхэндэ олгохо уялгатай. Тиин тракторта шадабари багатай, тэрээниие жолоодохо эрхэгүй хүнүүдые табиха ябадал эсэслэн усадхагдаха ёһотой.

Хүдөө ажахын шухала хүдэлмэринүүдэй үедэ тракторта техническэ харууһа хэхэ график наринаар зохёогдожо, тэрэниие агрегат бүхэн нягтаар баримталха, тракторнуудые эбдэржэ зогсоторнь ябуулха гээшые эрид шангаар хорихо саг ерээ.

РТС-үүдэй директорнууд, главна инженернүүд, гүрэнэй техническэ хиналтын инспекторнүүд колхоз болон совхозуудта техникые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, техническэ харууһалгые зүбөөр эмхидхэхэ тушаа бодото туһаламжа хүргэхэ, хүдэлмэриин үедэ аюулгүйе сахиха талаар зохихо хэмжээ абаха зэргэтэй. Мүн тэдэнэр аймгүйсэдкомуудай хүтэлбэри доро квартал бүридэ колхоз, совхозуудай трактор, машинануудые техническэ талаарнь шалгажа байха уялгатай. Түрүүшын иимэ шалгалта июниин 15-һаа июлиин 1 хүрэтэр хаа хаанагүй болохо юм.

Нүхэд механизаторнууд! Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл болоһоной түүхэтэ ойе ажалай бэлэгээр угтахын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ үбһэ, таряа хуряаха машина, зэмсэгүүдээ, комбайн болон тракторнуудаа хүсэд бэлэн болгожо, пар хахалха түсэбөө үлүүлэн дүүргээд, зурууд хоорондохи элдүүрилгые һайн шанартайгаар ябуулая.

Республикын колхоз, совхозуудта хабарай тарилгын, пар хахалалгын ябаса тухай

1959 оной июниин 15-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймаг	Бүхыдөө таригдаһаниинь	Тэрэ тоодо тэжээлэй ургамалнууд	пар хахалалга	Аймаг	Бүхыдөө таригдаһаниинь	Тэрэ тоодо тэжээлэй ургамалнууд	пар хахалалга
Прибайкалиин	94,4	82,2	54,8	Ториин	82,7	48,7	103,4
Тарбагатайн	94,0	72,1	91,8	Курумканай	82,4	42,7	21,0
Түнхэнэй	93,1	76,7	54,2	Зэдын	81,3	53,8	65,2
Иволгын	92,8	72,1	53,1	Сэлэнгын	81,3	46,1	75,6
Бичурын	91,3	58,7	94,9	Закаменай	78,1	51,2	70,9
Заиграйн	90,8	68,4	69,6	Баунтын	69,2	69,1	—
Б-Кударын	90,8	58,9	74,1	СОВХОЗУУД:			
Сэжэнгын	89,9	71,8	71,1	Яруунын	93,3	97,3	49,7
Кабанскын	88,2	83,3	64,3	Сэлэнгын	90,6	74,6	130,5
Яруунын	88,0	71,6	44,8	Кабанскын	87,4	52,8	9,3
Кяхтын	87,6	59,5	73,7	Иволгын	81,3	56,1	65,3
Баргажанай	87,0	63,1	57,1	Бичурын	80,4	39,2	95,6
Мухаршэбэрэй	86,6	41,7	80,5	Хориин	67,3	38,9	117,4
Хойто-Байгалай	85,0	20,0	—	Кяхтын	64,2	35,2	67,7
Хориин	83,1	58,4	67,6	«Эрдэм»	63,0	36,2	99,8
Кударын	82,8	46,6	93,8	Борьёогой	62,4	36,0	94,0

ГДР-эй партийно-правительственна делегаци Горькидо ерэбэ

ГОРЬКИЙ, июниин 15. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегациин гэшүүдые Волгын городой ажалшад ехэ баяртайгаар угтаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоян, КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Н. Ефремов, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ И. И. Чугунов, Горький городой болон областиин партийна, советскэ организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, ажалшадай түлөөлэгшэд айлшадые угтахаяа Горьковско аэродром дээрэ ерэһэн байна.

КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь Л. Н. Ефремов В. Ульбрихтдэ, О. Гротевольдо болон партийно-правительственна делегациин бусад гэшүүдтэ хандажа, амаршалгын үгэ хэлээ.

ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо П. Шольц харюугай үгэ хэлэһэн байна.

Немец айлшадай аэродромһоо город ошоһон бүхы замдань Горький городой олон мянган ажалшад халуунаар амаршалаа.

Немец ханинарые Горький городой олон зуу мянган ажаһуугшад халуунаар амаршалба

ГОРЬКИЙ, июниин 15. (ТАСС). Германиин Демократическа Республикын партийно-правительственна делегаци Горькидо ерэмсээрээ автомобильна заводто ошобо. Городой центрһээ автомобильна завод хүрэтэрхи олон километрын бүхы замдань хани барисаата ороной хүтэлбэрилхы ажал-ябуулагшадые городой олон зуу мянган ажаһуугшад үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалаа. Хоёр оронуудай арадуудай эбдэршэгүй хани барисаанай хүндэлэлдэ, немец айлшадай хүндэлэлдэ ажалшад юрөөлэй үгэнүүдые хэлээ.

Заводой директор И. И. Киселев заводой хүдэлмэри тухай айлшадта хөөрэжэ үгөө. В. Ульбрихт, А. И. Микоян, О. Гротеволь, ГДР-эй делегациин гэшүүд заводой директортэй хөөрэлдэһэнэйнгөө һүүлээр цехүүдээр ябажа хараба.

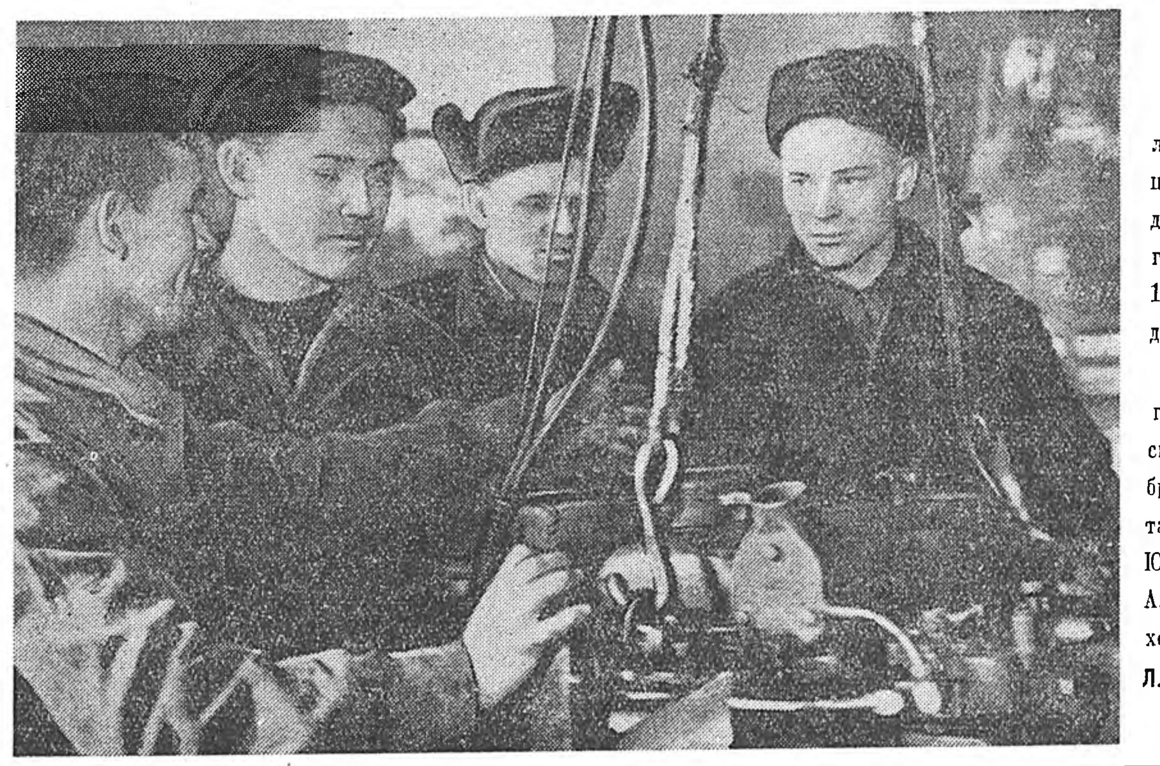
Айлшад цехүүдые хараһанайнгаа һүүлээр заводой үргэн ехэ талмай дээрэ ерэжэ, тэндэ 20 мянга гаран хүн зоной хабаадаһан хани барисаанай митинг болоо.

Германиин Нэгэдэмэл социалистическэ партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихтын үгэ хэлэхэдэ ехэ халуунаар угтагдаа.

КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. И. Микоянай трибунада гарахадань митингдэ хабаадагшад нэрьемэ овацяар угтаһан байна.

Энэ митинг советско-германска хани барисаанай туйлай ехэ бата нэгэдэлые харуулба.

300 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ

Улан-Удын «Механлит» заводой моторно цехтэ ажалладаг Владимир Шестаковой бригадынхид нормоёо 170—200 процент дүүргэдэг юм.

Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа) коммунистическэ ажалай бригадын бригадир нүхэр В. Шестаков сугтаа ажалладаг Ю. Пырлев, В. Суслов, А. Щепин гэгшэдтэй хөөрэлдэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЭДЭ ТҮРҮҮШҮҮЛһЭЭ ЖЭШЭЭ АБАГТЫ!

Гүрэндэ мяха, һү худалдаха, тушааха хахад жэлэйнгээ, мүн үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэе

Агуухэ ород арадтай бурят арадай хуби заяагаа холбоһоор 300 жэлэй гүйсэһэн түүхэтэ ойн һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаха гэһэн мүрысөөн республика соомнай улам бүри хүсэтэй боложо байна. Һайндэрэй хүндэлэлдэ гүрэндөө һү, мяха худалдаха, тушааха хахад жэлэй, мүн үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн колхоз, совхозуудай тоо улам олошоржо байна. Илангаяа үндэгэ худалдалгаар олон колхозууд түсэбөө дүүргэнэ.

ХОРИИН АЙМАГ

Аймагай колхозууд Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэл гүйсэһэнэй ойн һайндэртэ бэлэг болгон гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэбые, мүн абаһан уялгаяа удаа дараалан дүүргэжэ байнад.

Эндэхи **«Дружба» колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Борисов,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Гасаранов)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб 100 процент дүүргэбэ. Колхозой гэшүүд гүрэндөө 36 мянга 300 үндэгэ худалдаа.

Мүн аймагай **Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Бодеев,** партийна комитедэй секретарь нүхэр **Ринчинов)** гүрэндөө 11 мянга 680 үндэгэ худалдажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргээбди гэжэ мэдүүлбэ.

ТОРИИН АЙМАГ

Алдарта 300 жэлэй ойн һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаад, һайндэрлэхэ гэһэн аймагай **Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Доржиев,** партийна комитедэй секретарь нүхэр **Дагбаев)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб 135,2 процент дүүргэбэ. Эндэхид түсэбһөө гадуур 1300 үндэгэ гүрэндөө худалдаа. Тиихэдэ гүрэндэ һү, мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэеэ байна.

Аймагай **Свердловой нэрэмжэтэ колхоз** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Мельников,** парторганизациинь секретарь нүхэр **Обухов)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб 106 процент дүүргээ.

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГ

Ород, бурят арадай хуби заяагаа нэгэдүүлжэ, анда нүхэд болоһонһоо хойшо 300 жэлэй гүйсэһэн үдэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтажа байһан Мухаршэбэрэй аймагай **«Забайкалец» колхозойхид** (түрүүлэгшэнь нүхэр **Братеньков,** партийна комитедэй секретарь нүхэр **Гаврилин)** гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб 106 процент дүүргээ.

Коммунистическэ ажалай бригадада

Улан-Удын ликер-архиин заводой коллектив хани барисаанай түүхэтэ 300 жэлэй ойн һайндэрэй хүндэлэлдэ мүрысэжэ, хахад жэлэйнгээ даалгабарие июниин 25-да дүүргэхэ, 10 процентһээ доошо бэшэ материал арьбалха, ажалай бүтээсые 25 процентээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Уялгаяа дүүргэхын тулада завод дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ О. Буханаевагай хүтэлбэрилдэг коммунистическэ ажалай бригада түрүүлжэ ябана. Бригадын гэшүүд май һарынгаа түсэбые 150 процент дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ даалгабаряа 165 процент дүүргэнэ.

Бригадын һайнаар ажаллахадань моторист Татьяна Кириллова, амһарта сэбэрлэгшэ Ирина Яковлева болон бусад эдэбхитэйгээр туһална.

Заводой цехүүдтэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй ябаса үдэр, һара бүри шалгагдажа, дүнгүүдынь тусгаар самбарта харуулагдадаг юм. Һарын дүн гаргаһанай һүүлээр мүрысөөндэ түрүүлһэн бригада, цехтэ дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг байна.

Дамжуулгын Улаан тугые Буханаевагай даадаг коммунистическэ ажалай бригадын гэшүүд шэнэ жэлһээ хойшо алдангүй барижа ябана.

—Бидэнэр барижа байһан Улаан тугаа алдахагүйн түлөө тэмсэжэ байнабди,—гэжэ бригадир Ольга Буханаева омогорхолтойгоор хэлэнэ.

Завод соогоо түрүүлжэ ябаһан коммунистическэ ажалай энэ түрүү бригада түүхэтэ 300 жэлэй ойн һайндэрые ажалай эрхим амжалтаар угтахын түлөө тэмсэжэ байна.

Б. Дамдинжапов.

ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛААЛ ҺАА, КУКУРУЗЫН БАЯН УРГАСА АБТАХА

☆ ☆

Ургаса жэгдээр гарана

ПЕТРОПАВЛОВКА. **(Телефоноор абтаба).** Һүүлэй үдэрнүүдтэ Зэдын аймагта хура бороон орожо, кукурузын хойноһоо харууһа хэхэ хүдэлмэрие нэгэ багахан һаатуулба. Тиигэбэшье аймагай кукурузашад уһа элбэгтэй борооной ороһондо ехэл урмашажа байна. Юуб гэхэдэ, урдандаа Зэдэдэ кукуруза һая таряад байхадань бороон биратайгаар ородоггүй байгаа ха юм. Бүхэли сүүдхэ соо ороһон борооной һүүлээр, халуун наранай гарахада бултайлдажа байһан кукурузынгаа ургасые харууһалжа эхилхэдэ ямар зохид гээшэб.

Эгээл иимэ ушар аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхоздо болоо. Энэ колхоздо кукуруза ургуулха оньһожоруулагдаһан хоёр звено эмхидхэгдээд, 350 гектарта шэмэтэ ургамал таряа юм. Тарилгань имагтал квадратно-гнездовой аргаар хэгдээ. Мүнөө ногоохон эшэнүүдэй бултайлдажа байхада, тэгшэхэн квадрадууд жэгдэхэнээр гаража, кукурузашадые баясуулна. Георгий Плюснинэй хүтэлбэрилдэг нэгэдэхи звеногойхидой тариһан кукуруза 10—15 сантиметр болотороо ургаа. Звеногой тракторист Александр Симоненко зүб квадрадуудай гараһанда урмашан, зарим газартань борнойлго хэжэ байна. Энэ нүхэр 40-өөд гектар борнойлоод байна. Тиихэдэ нүхэр Хребтовой хүтэлбэрилдэг звеногой Хобоо гэжэ газарта 120 гектар ургаса борнойлогдобо. Эндэ тракторист Иван Бурдуковский һайнаар ажаллана.

Колхозой кукурузашад кукурузынгаа тарилгые борнойлжо, буртаг үбһэнһөөнь һалгаагаад, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, мүн нэмэлтэ тэжээл оруулхаар бэлдэжэ байна. Тиигэжэ эндэхи кукурузашад Россин гүрэнтэй Бурят оронойнгоо һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрые ажалай амжалтаар угтахаяа бэлдэжэ байна. Эндэхид энэ жэл кукурузын газарай гектар бүриһөө 300 центнер ногоон эшэ набша хуряаха гэһэн зорилготой юм.

Тэрэшэлэн аймагай бусадшье колхозуудта кукурузын газарта борнойлго хэгдэжэ байна.

М. Арьяева,
«Джидинский колхозник» газетын редактор.

Тарилгаяа борнойлно

Тарбагатайн аймагай колхозуудай үргэн ехэ полинууд хаа хаанагүй ногоорон харагдаад, эндэхи зониие баясуулна. Тиигэжэ тарбагатайнхид полинуудта ургаһан ургасын хойноһоо харууһа хэхэ хүдэлмэри сүлөө забдагүй ябуулжа байна.

Аймагай «Дружба» колхозой кукурузашад ургасын хойноһоо харууһа хэжэ эхилһээр хэды хонобо. Эндэхи нүхэр Кравцовой хүтэлбэрилдэг звеногойхид кукурузынгаа ургажа эхилхэдэнь борнойлбо. Звеногой тракторист Федор Думнов тарилга хэһэн 70 гектар газараа бултыень борнойлжо, буртаг үбһэнһөөнь һалгаагаа. Тус звеногой гэшүүд тарилга хэхынгээ урид участогайнгаа гектар бүридэ 2—2,5 центнер аммиагтай уһа щэнгээгээд, 15—20 тонно наг шэбхэ тарааһан юм. Энэ звено кукурузын һайса ургажа эхилхэдэнь зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхээр бэлдэнэ.

Гадна Сталинай нэрэмжэтэ колхозой нүхэр Михалевой хүтэлбэрилдэг звено 100 гектарта тариһан кукурузаяа борнойлжо дүүргэбэ.

И. Дунаев.

Үбгэн залуу хоёрой үнэтэ ажал

Шоймбол Ринчинович Цыбиков арбаад жэлэй саада тээ Түнхэнэй урда хада ууланнуудаар «Восточные Саяны» колхозойнгоо адууһа малда эдинсэ, һайн ногоотой бэлшээри бэдэржэ ябаһаар, Эрхүүдэй гэжэ шэмэ шүүһэ ехэтэй ногоотой, үхэр мал адуулхада таатай зохид газар олоһон гэхэ. Тиигээд тэрэ жэлдээ зуниинь нэгэ бүлэг һубай үхэрнүүдые абаад, бэлшээн таргалуулхаар тэндэ гараа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нүхэр Цыбиков жэл бүри тэндэ малтаяа нүүжэ, тэдэнээ шадамар бэрхээр адуулжа, эрхимээр таргалуулдаг болонхой. Эрхүүдэйн үндэр газарай эдинсэ, шэмэтэй һайн ногоондо үхэр малынь үдэр хоног бүхэндэ шэгнүүрээ 1—1,2 килограмм хүрэтэр нэмээжэ, намарынь атар тарганууд болонхой, үбэлжөөндэ ородог байна. Шоймбол үбгэн жэл бүри үхэр малаа һайнаар таргалуулһанайнгаа түлөө Москвада Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хэдэн удаа хабаадалсаа, мүн ажалай нэмэлтэ түлбэришье ехээр абадаг.

Байгша ондо нүхэр Цыбиков хабар дулаан боломсоор 127 сарнуудые туугаад, Семен Брюханов гэдэг залуу хүбүүнтэй холынгоо бэлшээридэ гараа.

— Мүнөө эдэ сарнууд тэнхээ тамираар үшөөл һулашаг байна. Теэд намар болотор һайнаар адуулаад байхадамнай нилээдгүй таргалха байха. Хэрбээ тэдэмнай мүнөө тус тустаа 2,5—3 центнер шэгнүүртэй байгаа һаа, намар бултадаа лаб 3,8—4,5 центнер шэгнүүртэй болохо ёһотой. Тиигэжэ малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1,2—1,5 килограммаар нэмээхын түлөө тэмсэхэбди,—гэжэ Шоймбол үбгэн хөөрэнэ.

Урдань эндэхи колхозуудта холын бэлшээридэ ябаһан малда дабһа эдюулхэ гэжэ мэдэдэггүй байгаа. Харин энэ жэлдэ олонхи артельнүүд бэлшээридэ ябаһан малдаа дабһа ехээр үгэнэ.

Тус колхозойхидой энэ үбэлдөө 50 гаран центнер дабһа Эрхүүдэйн бэлшээридэ гаргаһаниинь мүнөө үхэр малайнь таргалхада ехэ туһатай байба.

— Малдаа саг сагтань дабһа долёолгожо, үглөөнэй бүрэнхыһөө үдэшын харанхы болотор шэмэтэй һайн ногоондо садатарнь адуулжа, ходо уһалжа байдагбди,—гэжэ Шоймбол Цыбиков хөөрэнэ.

Эдэ малшадай хэлэһэн үгэдэ лаб этигэхээр. Үбгэн залуу хоёр малшаднай эдэбхи үүсхэл ехэтэй, ёһотойл зоримгой бэрхэ зон ха юм.

Б. Машкинов.

Үнеэдэйнь һүн нэмэнэ

—Һайндэрэй хүндэлэлдэ даажа абаһан арбан хоёр үнеэдһээ шадаал һаа ехэ һү һаахые оролдоноб,—гэжэ Баргажанай «Гигант» колхозой түрүү һаалишадай нэгэн Мария Гаськова хөөрэнэ.

Энэ һаалишан долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һаажа абаха уялгатай. Үнеэдээ оролдосотойгоор харууһалһанай, эдеэлүүлһэнэй хүсөөр нүхэр Гаськова үнгэрэгшэ һаранuудта үнеэн бүриһөө 990 литр һү һаагаа. Мүнөө июнь һарада үнеэдээ зүлгэ ногоон дээрэ бэлшээжэ, үнеэн бүриһөө адагынь 250 литр һү һааха зорилготой.

Түрүү һаалишан фермэ дээрэхи үдэрэй гурим наринаар сахидаг. Хүйтэнэй сагта һаалишан үнеэдтээ тэжээл һайса буйлуулжа үгэдэг. Талха таряанай зүйлнүүдые уһантай худхажа эдюулдэг. Үнеэдээ дураарнь уһалдаг.

Эдеэлүүлжэ, һаажа байхадаа тэрэ үнеэдтээ налархай зөөлэнөөр хандадаг, хүхэ дэлэнгыень эльбэдэг, нидхэрдэг. Тиихэдэнь үнеэд һүеэ нэмээдэг. Иимээр лэ хүдэлхэдөө энэ һаалишан амжалта туйлана бшуу.

Д. Санданов.

ПАРТИЙНА ҺУРАЛСАЛАЙ ЗАРИМ ДҮНГҮҮД

Һуралсалай энэ жэлдэ манай аймаг дотор 32 семинар, кружок, политһургуули хүдэлөө. Партиин түүхын, политическэ экономиин, хүдөө ажахын экономикын, мүнөө үеын политикын олон кружок, семинарта коммунистнууд, партийнабэшэ эдэбхитэд һуралсаба. Үшөө 59 коммунистнууд бэеэ даагаад һураһан байна. Ингэжэ хамта дээрээ 432 хүн энэ жэлдэ һураа.

Кружогууд, политһургуулинууд, семинарнуудай хэшээлынь үнгэрэгшэ жэлэй октябриин 15-да эхилээд, июниин 1-дэ дүүрэбэ. Һуралсалай жэлэй тэнгэһээ урагша коммунистнууд партиин түүхэ, марксистско-ленинскэ теори, хүдөө ажахын экономико, мүнөө үеын политика үзэһэн байна. Һуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта партиин XXI съездын материалнуудые үзөө.

Аймагай коммунистнууд энэ жэлдэ хараалагдаһан материалаа гүнзэгыгөөр шудалаа гэжэ тэмдэглэмээр. Энээниие һүүлшын, түгэсхэлэй хэшээл гэршэлэн харуулба. Партиин түүхэтэ шиидхэбэринүүдтэй танилсаад байхадаа, социалистическэ уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ шэнэ аргануудые бэдэрнэ. Һуралсал һайнаар эмхидхэһэн партийна организацинуудта шэнэ үүсхэл эдэбхи ходо гарадаг, хэрэгынь бүтээсэтэй байдаг юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин коммунистнууд ниитынгээ малда үбһэ хоол хоёр дахин ехээр бэлдэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Колхозой правлени, партийна организаци энэ дурадхалыень һайшаан дэмжээ һэн. Малай үбһэ хоол хоёр дахин ехээр бэлэдхэхэ гэһэн олониитын хүдэлөөн ингэжэ аймаг дотор эхилээ бэлэй. Энээниинь мүнөө республикын ажалшад үргэнөөр дэмжээ.

Кружогто һурагшад—коммунистнуудай дурадхалые бэелүүлхэ зорилгоор мүнөө ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Үбэлдөө колхозой сабшалан дээрэ 2 миллион кубометр тошоной мүльһэн тогтоогдоод, тэрэнэй уһаар 200 гектар газар уһалагдаа. 65 километр утатай уһалуурнин һубаг татагдажа, хаалтанууд баригдаа. 9 мянга гаран тонно наг шэбхэ сабшалан дээрэ гаргагдаһан байна. Энэнь нёдондонойхиһоо 1,5 дахин ехэ болоно. Колхозой луговодууд 2000 гектар сабшалан, бэлшээриин газар уһалаа.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин дэргэдэ партиин түүхэ шудалха кружогой хэшээл удха түгэлдэрөөр үнгэргэгдэдэг байгаа. Пропагандист нүхэр Шагдарон һайнаар бэлдэжэ ерээд, темэеэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэдэг занщалтай. Партиин XXI съездын материалаар хэшээл хэхэдээ колхозой жэшээ оруулалсажа хөөрэхэдэнь, һурагшад һонирходог байха юм. Тингээд кружогойнь һурагшад хэшээлдээ эдэбхитэйгээр хабаададаг, үгэ хэлэдэг, колхозойнгоо ажахые хүгжөөхэ асуудалаар дурадхалнуудые оруулдаг байна. Һурагшад Аранзаев, Чимитов гэгшэд капитальна барилгада мүнгэ һомолхо тухай темэ үзэхэдөө, үйлэдбэриин, соёл культурын, ажаһуудалай барилга түргэдхэхэ тухай дурадхал оруулаа. Колхозой партийна организаци, правлени тэрэ дурадхалыень дэмжэһэн байна. 50 һууритай механизаторнуудай гэр, 8 машинын багтаха гараж, үүлтэртэ үнеэдэй байра, хурьгадай 5 байра, 4—4 айлай байха хоёр байшан, 12 байрын гэр колхоздо баригдажа байнхай.

Урда урда жэлнүүдэйхидэл адляар багшын хэлээшые шагнаад лэ гаража ошоогүй, харин һанамжаяа хэлэдэг, дурадхалнуудые оруулдаг байба. Мүн энэ жэлдэ шадабаритай пропагандистнар ургажа гараа. Жэшээнь, В. Б. Хышектуев, П. И. Манзырев, Е. Ц. Цыденов, Д. Б. Шагдарон болон бусад һурагшадай дура татамаар, һониноор хэшээлээ үнгэргэдэг болонхой. Эдэнэрэй хүтэлбэрилдэг кружогуудта ябадаг хүнүүд үзэһэн юумэеэ бүхөөр ойлгожо абаа.

Гэхэ зуура, коммунистнуудай һуралсалда горьтой дутагдал тохёолдодог байгаа. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин дэргэдэ коммунистнуудай һуралсал муугаар эмхидхэгдээ. Пропагандистын гэмээр эндэхи хоёр политһургуулиин олон хэшээл таһалдаад, хараалагдаһан материалаа хүсэд гараагүй. Тиимэһээ һурагшадыншье мүртэй юумэ ойлгожо абаагүй. Промкомбинадай парторганизациин дэргэдэхи политһургуули һуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадта оройдоо хүдэлөөгүй юм.

Партийна һуралсал тухай асуудал КПСС-эй айкомой бюро дээрэ 4 удаа зүбшэн хэлсэгдээ. Политическэ гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэ пропагандистнарай семинар 4 дахин зарлагдаа. Марксистско-ленинскэ теориин, КПСС-эй түүхын асуудалаар олон лекци, элидхэл уншагдаа. Мүн партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэд кружогуудай, политһургуулинуудай хэшээлдэ байлсадаг, пропагандистнарта туһаламжа үзүүлдэг байна.

Бэеэ даагаад һурагшадта болохо зэргээрнь туһаламжа үзүүлэгдэһэн байха. Тэдэнэртэй ганса гансаарнь хөөрэлдөөн хэгдэдэг байгаа. КПСС-эй түүхээр, философёор, политическэ экономёор, уласхоорондын байдалаар айкомой лекторнүүд 30 гаран лекци уншаһан байна.

Партиин айкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэ, колхозуудта мүнөө зундаа элдэб темээр олон лекци уншагдаха юм.

Г. Николаев,
партиин Курумканай айкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша.

Арад зоной эдэбхи зориг улам дээшэлнэ

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй түүхэтэ ойн баярай һайндэрые угталгада манай артелиин гэшүүд бэлэдхэжэ байна.

Колхозой малшад ойн баярай һайндэр болотор гүрэндэ һү, мяха, үндэгэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ уялга абаа һэн. Жэшээлхэдэ, үүлтэртэ үнеэдэй гүүртын һаалишад жэл соо үнеэн бүриһөө 3 мянган литр һү һааха уялга абаһан юм. Мүнөө таба һарын туршада үнеэн бүриһөө 1300 литр һү һаажа, үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо 20 процентээр һү һаалгаяа дээшэлүүлбэ. Һаалишадай дунда Цындыма Дашиева Зоя Будажапова хоёр һайн ажалаараа онсо шалгарна.

Колхозой бүхы һаалиин гүүртэнүүд зунайнгаа байрада ороод, үбһэ ногоогоор элбэг бэлшээридэ үнеэд үдэр һүнигүй харууһалагдана. Үнеэд үдэртөө гурба дахин һаагдадаг болонхой.

Эдэ хэмжээнүүдые абаһанай ашаар һү һаалгаяа эрид дээшэлүүлжэ, гүрэндэ һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэмнай лабтай.

Мүн мяха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые һаяар дүүргэхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэжэ байна. Мянган толгой эбэртэ бодо мал, 4300 хонин һайн бэлшээридэ адуулагджа, гүрэндэ тушаагдахаар таргалуулагдажа байнхай.

Мал адуулагша Баясхал Эрдынеев даалгагдаһан 150 бодо малай толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ 1050 граммаар нэмээнэ. Ахалагша хонишон Дугар Будзанаев 1500 эрье хони даажа абаад, сүүдхэдээ тус бүриин шэгнүүрые 100 грамм хүрэтэр нэмээнэ. Колхозой бусад малшад малаа һайнаар таргалуулжа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

Июниин 1-нэй мэдээгээр манай колхоз гүрэндөө 565 центнер мяха худалдажа, хахад жэлэйнгээ түсэбые 78 процент дүүргэбэ. Һаяар үшөө 1500 эрье хонин тушаагдаха. Тиихэдээ гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэймнай түсэб 170 процент дүүргэгдэхэ юм.

Гүрэндэ үндэгэ худалдаха жэлэй түсэб июниин 1-дэ 106 процент дүүргэгдээ.

Колхозоймнай хонишод хонидойнгоо нооһо богонихон болзорто һайн шанартайгаар хайшалжа абахаяа бэлэдхэжэ байна. Бүхыдөө 22 мянган хонин хайшалагдаха юм. Дахинаа гэжэ нютагта электрын 60 хайшатай агрегат тодхогдонхой. Тэндэнь нооһо ябталха машина бии. Мүнөө эндэ хонид хайшалагдажа эхилэгдээ.

Гүрэндэ нооһо тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэхэ зорилготойгоор манай хонишод ажаллажа байна.

Тэрэшэлэн механизаторнуудай урда ехэ зорилго табигдана. Мүнөө тэдэнэр кукурузын поли дээрэ зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэнэ.

Колхозой партком, бригадануудай партийна эхин организацинууд 300 жэлэй ойн һайндэр тухай ойлгууламжын хүдэлмэри колхознигуудай дунда үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Арбаад агитаторнууд хүдэлнэ.

Ойн баярай хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые саг үргэлжэ согсолон гаргажа, колхознигуудай суглаа, зүблөөн дээгүүр зүбшэн хэлсэдэг, ханын газетэ, тусхай бюллетень дээрэ толилдог байнабди.

Гадна манай колхоздо стадион, культбазын хоёр ехэ зал, 1600 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр баригдажа дүүрэхэнь.

С. Санжиев,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

Хойрог һаналай хойшолон

Партиин Хориин айкомдо... Колхоз, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд хойно хойноһоо бодожо,ород, бурят арадуудай хуби заяагаа ниилүүлһээр 300 жэлэй алдарта ойн хүндэлэлдэ абаһан уялгаяа ямараар дүүргэжэ байһан тухайгаа элидхэжэл байна. Тиигэжэ байтар энэ зүблөөндэ мүн лэ уригдаһан Хориин совхозой директорэйшье ээлжээн болобо ха.

Тугаарай абяагүйхэн, һэмээхэнээр һуужа байһан нүхэр Далбаев уг маг гэһээр бодожо ерэхэдээ, һанаанда орошогүй үгэ хэлэжэ, сугларагшадые яһалашье энеэлгэбэ гээшэ. Юун гэжэ хэлээд, совхозой директор хүнүүдые гайхуулааб гэхэдэ:

— Нүхэд,—гэжэ тэрэ сугларагшадта хандаад, саашань ингэжэ үргэлжэлүүлээ:—сэхысэнь хэлэхэдэ, гүрэндэ һү тушаалгаар уялгаһаа байха түсэбөөшье дүүргэхэмнай бэрхэтэй болоо. Үнеэднай һү багатай: яндан туранхай. Яахамнай гээшэб? Найр дүтэлшэнхэй. Түсэбөө дүүргэнгүй найрые угтаха гээшэ найргүй. Хахад жэлэйнгээ түсэбые хахадлахытай, үгытэй ябажа байнабди.

Магад ондоо хүнүүд туһалхагүй юм һаа гү? Хэрбээ Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозойхидто хандаа һаамнай яаха юм? Дуулбарида эрдэмэйхид хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэжэл байна ха. Иимэ һайнаар һаажа байгаа ха даа магад.., манай түсэбтэ оруулалсан, һү тушаалсахагүй юм аа гү?

Иигэхэдээ нүхэр Далбаев хэниие—гүрэниие гү, али өөрыгөө мэхэлхэ гээ гү? гэһэн асуудал гарана. Хайшан гэхэдээ, юунэй үндэһөөр, ямар бодолоор хаана байһан «Эрдэм» совхозойхид Хориин совхозой түлөө тоосохо, түсэбыень дүүргэхэ болоно гээшэб? Тиихэдээ ондоо хүнүүдээр тоосуулжархёод, түсэбөө дүүргэһэн боложо, нүхэр Далбаев сэдьхэл дүүрэнээр найрлажа һууханһ гээшэ гү? Яашье ойлгохоор бэшэ.

Зөөлэнөөр хэлэхэ юм болоо һаа, энэ бүтэхэгүй, буруу һаналыень сугларагшад тон зүб шангаар шүүмжэлээд, «айлаар бэдэрэнхаар—абдараа уудал» гэжэ һайса захяад, харюулаа.

Нээрээшье, нүхэр Далбаев иимэ хойрог бодол исалгажа, ондоо хүнүүдтэ найдажа ябахын орондо өөһэдынгөө арга боломжонуудые бэдэрхэ, хүхэ ногоондо үнеэдээ һайнаар бэлшээжэ, һү шэмыень гүйсэдөөр һаадаг болохын тулада эртээнһээ оролдохо, ажалаа һайнаар эмхидхэхэ ёһотой байгаа. Мүнөө жэл Хориин аймагта үни холыншье үзэгдөөгүй ехэ хура бороон орожо, сабшалан, бэлшээринүүд хүхэ ногоон зүлгэ болошонхой. Теэд иимэ һайхан сагай боложо байбашье, совхоздо һүн багаар һаагдадаг зандаа. Совхоз жэлэй эхинһээ хойшо таба һара хахад соо үнеэн бүриин оройдоол 450-яад килограмм гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо 100 гаран килограмм һү багаар һаагаад байна. Теэд мүнөө жэл совхозойхид үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1600 килограмм һү һааха уялгатай юм.

Энэ совхоздо үнеэдһээ юундэ иимэ бага һүн һаагданаб гэхэдэ, малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө эндэ ёһотой тэмсэл хэгдэнэгүй.

Совхозой фермэнүүдэй олон тоото гүүртэнүүдтэ үнинэй захалһан эмхи гуримгүй байдал үргэлжэлһөөр.

Жэшээ болгон 2-дохи фермын гүүртэнүүдые абажа үзэхэдэ, эндэхи һаалишад доро дороо социалистическэ уялгашье абаагүй, тэдэнэй дунда мүрысөөншье эмхидхэгдээгүй. Нүхэр Краснопеевэй даадаг гүүртэдэ ядахадаа хэнэй хэды шэнээн һү һаажа байһан тоо бүридхэлшье мүртэйгөөр абтанагүй. Үнеэнһээ хэды шэнээн һүн гаранаб гэжэ шалгалтын һаалга хэгдэхэеэ болиһоор үнинэй.

Хэнэйшье оролдодоггүй, хэнэйшье эрилтэ табидаггүй, асуудаггүй байһан дээрэһээ энэ фермын зарим һаалишад нэгэ үе үнеэдээ һаангүй хонуулжа байгаа. Ингэжэ һаагдангүй хоножо байһан үнеэд һү шэмэеэ татангүй, доошолуулангүй яахаб?! Дутуу ядуугаар һаагдахадаа һаагдажа, үгыдөө үгы байһан олон үнеэд хожоржо захалаад, байн байтараа һаалгахаяа болижо, шэргэжэ байна.

Олон үнеэдээ һубайруулһан, шэргээһэн дээрэһээ хоёрдохи фермынхид 200 үнеэдэйнгээ оройдоол 60-дыень мүнөө һаажа байнхай. Теэд тэдээнһээшье өөдэтэй һү һаанагүй бшуу. Энэ фермэ жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө оройдоол 250-яад килограмм һаагаа гэхэ гү, али совхозойнгоо түрүү зарим гүүртэнүүдэй хахадта ябана. Эндэ үнеэд үглөөгүүр орой бэлшээридэ гаргагдаад, үдэшэ эртэ асарагдана.

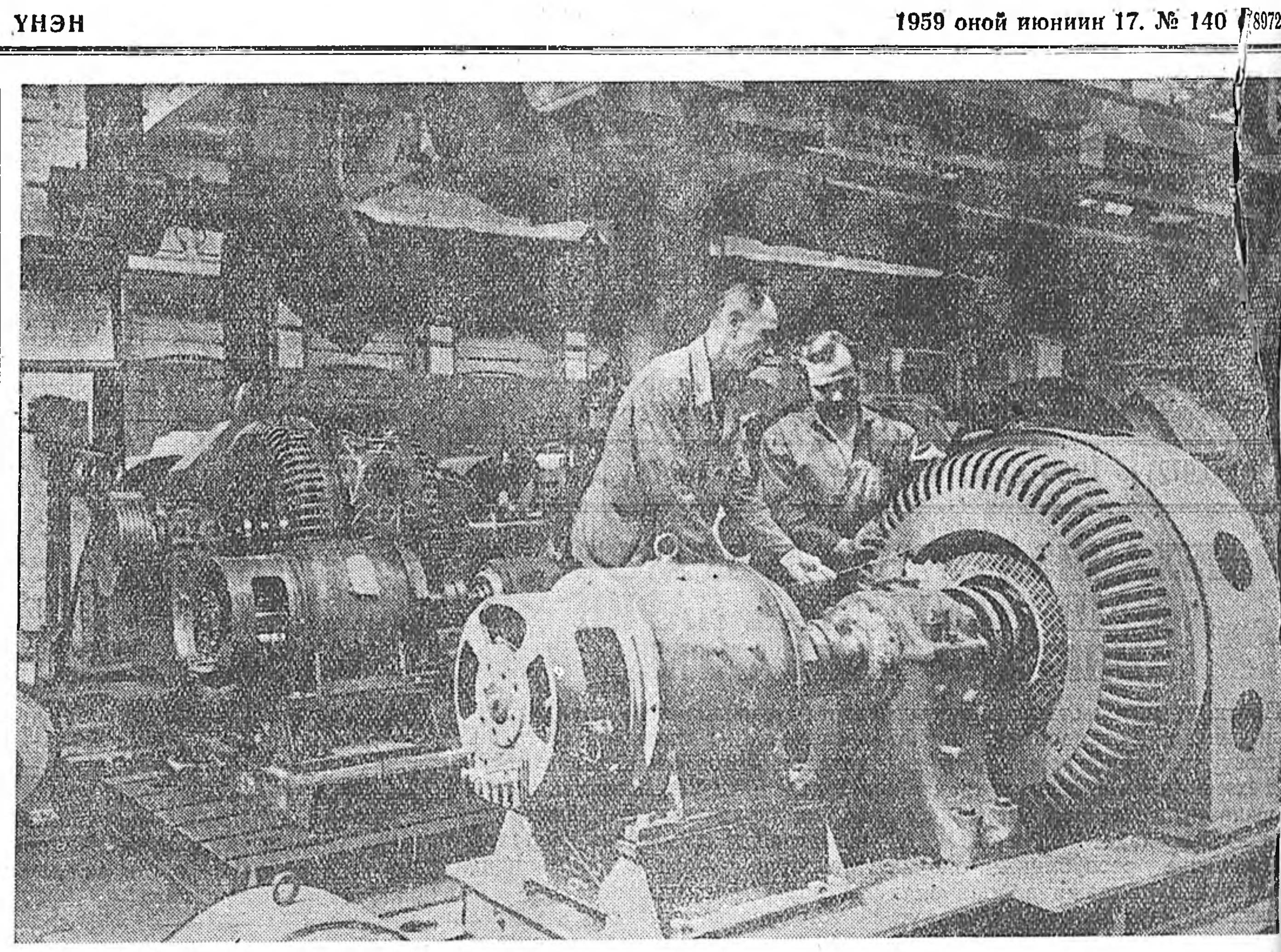
Мүнөө үдэрэй утада, шэмэ ехэтэй нарай ногооной үедэ үнеэдые үдэртөө 3 дахин һаахаар юм. Хэрбээ үнеэдые түхэреэн сүүдхэ соо бэлшээжэ байгаад, саг соонь һаажа байгаа һаа, һү һаали һураггүй дээшэлхэ һэн. Теэд совхозой фермэнүүдтэ үнеэд мүнөө болотор түхэреэн сүүдхэ соошье бэлшээгдэнэгүй, гурба дахиншье һаагданагүй.

— Бидэнэр жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриин 600-гаад литр һү һаагаад байнабди. Совхоз соогоо барагшье гээшэ аабзабди. Манай эрхим һаалишан, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикмит Бардуевна Холхонова 900-гаад литртэ хүргөөд байна. Гүүртээрээ үшөөл һанаһанда хүрэгдэнэгүй,—гэжэ 5-дахи фермын Дээдэ нугын гүүртые даагша Доржо Ракшаев хэлэнэ.— Мүнөө хүхэ ногоондо үнеэдэйнгээ һайнаар сададаг болоо хада үдэрэй 3 дахин һаадаг болоо һаа гэжэ һанадагбди.

Совхозой гүүртэнүүдһээ гүрэндэ тушаагдажа байһан һүн, ногооной ургаха тума улам шэнгэржэ байна. Хоёр хүнэг соо һааха арга нэгэшье гүүртэдэ хэрэглэгдэнэгүй. Хэрбээ хүхэн дээрэхи һүень түрүүн ондоо хүнэг соо һаажа абаад, тэрэнээ тугалдаа үлөөжэ, бэшэ һүень эбилгэдһэнтэйнь хамта ондоо хүнэг соо һаагаад, гүрэндэ тушаажа байгаа һаань, һүнэй тоһолиг һураггүй дээшэлхэ байгаа. Шэмэ ехэтэй зунай ногоо эдижэ байһан тугалнуудта тиитэрээ тоһотой һүн хэрэгтэй бэшэ, харин һүнэй сагаань хэрэгтэй гэжэ наука заана бшуу.

Һү һааха түсэбэй таһалдуулагдажа, гүүртэнүүдтэ эмхи гуримгүй байдалай үзэгдэжэ байхада совхозой партийна организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Батуев хэмжээ абангүй, һанаа амар байһан зандаа.

Д. Цыренжапов,
манай тусхай корр.

Ленинград. Совнархозой предприятинуудайхид КПСС-эй ЦК-гэй июниин Пленумые ажалай эрхим амжалтатайгаар угтахын түлөө тэмсэжэ байна. Пленумэй нээгдэхэ үдэр болотор эндэхи завод, фабриканууд хахад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ гэжэ шиидээ.

Эдэ үдэрнүүдтэ «Электросила» гэжэ заводой коллектив илангаяа һайнаар ажаллажа байна. Бүхы цехүүд, участогууд үдэрэйнгөө даалгабарие үлүүлэн дүүргэнэ. **Зураг дээрэ:** «Электросила» заводой дунда зэргын машинануудай цехын слесарь-хабсаргагшадай бригадир С. П. Козин (баруун гарһаа) ОТК-гэй контролёр И. П. Баевта колхозой электростанцинуудта хэрэгтэй синхронно машинануудые харуулжа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

«БУРЯТ ҮНЭНДЭ» БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Хангалтагүй хүтэлбэриин хойшолонгууд"

Иимэ гаршагтай статья манай газетын майн 8-най номерто толилогдоһон юм. Мухаршэбэрэй аймагай «Победа» колхозой правлени, партийна организаци ажахыгаа эрид хүгжөөхын тула артелиингээ гэшүүдэй дунда эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулна, комсомолшууд-залуушуулай үүсхэлые дэмжэнэгүй гэжэ статья соо хэлэгдээ һэн.

Тус статья КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой бюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Социалистическэ мүрысөөнэй һулаар хүтэлбэрилэгдэдэг байһанай гол шалтатаан юуб гэхэдэ, КПСС-эй айком партийна организацинуудтаа ёһотой эрилтэ хэдэггүй байгаа.

Дутагдалнуудые усадхахын тула партиин айкомой бюро зохихо тогтоол гаргаба,—гэжэ КПСС-эй Мухаршэбэрэй айкомой секретарь нүхэр Попов манай редакцида мэдээсэбэ.

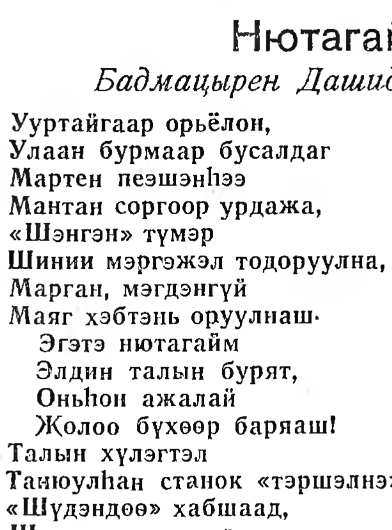
„Элшэн үгы байһаар"

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын майн 24-нэй номерто толилогдоо һэн. Закаменай аймагай «Байкал» колхозой 2-дохи комплексно бригадын медпункт хүдэлнэгүй гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн юм.

Аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ошоровой манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Эндэ урдань хүдэлһэн медфельдшер ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ хүдэлмэриһөө сүлөөлэгдэһэн байна. Тус бригадын ажалшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлхээр хүршэ эмнэлгын участогта даалгагдаа. Тусхай һуралсал дүүргэһэн медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд Далахайн медпунктда эльгээгдэхээр хараалагдаба.

Хорин табан жэлдэ

1934 оной хабар Бадмацырен Дашидондоков гэжэ залуухан хүбүүн Яруунын аймагай Эгэтэ нютагһаа Улан-Удэ ерэһэн юм. Түрүүшээр слесарь-гагнууршын мэргэжэл шудалжа, ПВЗ-гэй паровоз хабсаралгын цехтэ хүдэлһэн байгаа. 1937 ондо шэрэм хайлуулгын цехтэ оробо.

1957—1958 онуудай үеэр мастернуудай курсада һураһанһаа хойшо тэрэл цехтээ мастераар ажаллана. Хорин табан жэлдэ эрхим һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгөө түлөө Улаан Одоной орденоор, хэдэн медаляар шагнагданхай. Горсоведэй, заводойнгоо грамотануудые абанхай. Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэрые угтуулан, нүхэр Дашидондоков 600 тонно шэрэм түсэбһөө гадуур хайлуулхаар шиидэнхэй.

Ц. ДОНДОКОВА-НОМЫН

Нютагайм хүбүүн

Бадмацырен Дашидондоковто зорюулнаб

Ууртайгаар орьёлон,
Улаан бурмаар бусалдаг
Мартен пеэшэнһээ
Мантан соргоор урдажа,
«Шэнгэн» түмэр
Шинии мэргэжэл тодоруулна,
Марган, мэгдэнгүй
Маяг хэбтэнь оруулнаш.
Эгэтэ нютагайм
Элдин талын бурят,
Оньһон ажалай
Жолоо бүхөөр баряаш!
Талын хүлэгтэл
Танюулһан станок «тэршэлнэ»
«Шүдэндөө» хабшаад,
Шэрэм түмэр хэршэнэ,
Хайша хайшаа
Хаймал үртэһэн сэсэрээд,—
Түргэн саг соо
Түрэнэ деталь—шэнээр.
Эгэтэ нютагайм
Элдин талын бурят,
Оньһон ажалай
Жолоо бүхөөр баряаш!
«Ульгам хүлэгөөрөө»
Он жэлнүүды ахин
Ажалланаш эршэтэй
Аяар жаран онойхёор.
Арадтаяа хамта
Алхамаа жэгдээр таталсан,
Хубияа оруулнаш
Коммунизмынгаа табсанда!
Юрөөнэб шамай,
Элдин талын бурят.
Амжалтааршни
Амаршалнаб, гарыш баряад!

Ч.-Р. НАМЖИЛОВ

АМАР МЭНДЭЭ, АГУУ МОСКВА!

(Дуун)

Саяан уулын
Сагаан мүнгэн малгай үргээд,
Байгал далайн
Бардам зузаан хүбөө дэлгээд,
Агуу Москва,
Асараалди баяр хүндэдээ.
Аха дүүһээ,
Бурят зонһоо—
«Амар мэндээ!»
Алтан одоор даллан дууданаш,
Агтым жолоо угтан абанаш.
Арюун шарай шэгтэш харанам:
Абын захяа, эхын һайхан зан.
Саяан уулын
Сагаан мүнгэн малгай үргээд,
Байгал далайн
Бардам зузаан хүбөө дэлгээд,
Агуу Москва,
Асараалди баяр хүндээ,
Аха дүүһээ,
Бурят зонһоо —
«Амар мэндээ!»
Галаб холын гурбан зуугаад жэл
Гараа һарбайн ябанаш дэмжэн,
Газар дэлхэйдээ гайхамшагта,
Ганса хайратай гал гуламта.
Саяан уулын
Сагаан мүнгэн малгай үргээд,
Байгал далайн
Бардам зузаан хүбөө дэлгээд,
Агуу Москва,
Асараалди баяр хүндээ,
Аха дүүһээ,
Бурят зонһоо —
«Амар мэндээ!»

Хоёр шахуу нормо дүүргэнэ

Сэмбэ нэхэдэг Улан-Удын фабрикада һамналгын шэнэ таһаг энэ жэлдэ эмхидхэгдэһэн байна. Мүнөө энэ таһаг шанар һайнтай драп, пальтогой бүд нэхэн гаргана. Тус таһагай хүдэлмэришэд ажал хүдэлмэритэйгөө богонихон болзорто танилсажа, шанар һайнтай бүд гаргалсадаг болоо.

Россин гүрэнтэй Бурят оронойнэгэдэһээр 300 жэлэй ойе угтуулан мүрысэһэн ахалагша һамнагша нүхэр Гриф голодоһо гаргангүйгөөр ажаллажа, май һарынгаа түсэбые 147 процент дүүргэбэ. Нүхэр Гриф июнь һарада үдэр бүриингөө даалгабарие 150 процент дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан юм. Энэ уялгаяа дүүргэхын түлөө нүхэр Гриф улам эдэбхитэйгээр ажаллажа байна.

Сэмбэ нэхэдэг, угаадаг хэдэн таһаг даадаг нүхэр Сарычевай бригада хани барисаанай һайндэрэй хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаха зуураа, коммунистическэ ажалай бригадын нэрэзэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэхэ даалгабаряа үдэр бүри 145 процент дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн юм. Мүнөө тус бригадынхид май һарынгаа даалгабарие 180 процент дүүргэбэ.

Л. Хайдуров.

Совет сагай Тоёон

...аг дээрэ: хооhон талада урган бодоhон Гусиноозерск город.

Ород, бурят арадуудай хани барисаа...ай hайндэртэ зорюулжа, Сэлэнгын айма...ай Галуута Нуур тойрон болоhон хуби...алта тухай энэ хуудаhанда бэшэгдэбэ.

ШАХТЁРНУУДАЙ ШЭНЭ ГОРОД

...ян жэлэй урда шулуун нүүр...эндэ бии юм гэжэ тодоор мэ...ээд, XIX зуун жэлэй эсэстэ бү...ндэ мэдээжэ болоhон академик ...учев түрүүшын бэдэрэлгэ уда...а hэн. Тиигэжэ эндэхи нүүрhэ...зузаанинь, ямар сагта бии бо...нинь тодорхойлогдоо. Тиигэ...е Октябриин революциhаа ур...тээ энэ баялигта хүрэхэ хүсэн ...аагүй.

...магтал Совет засагай үедэ, ...2 ондо түрүүшын бэдэрэлгэ хэг..., 1937 ондо түмэр харгын ба...дахада бүри тодорхой шэнжэ...э хэгдээ. Уданшьгүй энэ жэл... Тамча нютагта хоёр шахта, Мүр...э үшөө хоёр шахта нээгдэhэн ...а юм. Хойто жэлынь Нуурай ...урда тээ 2-дохи, 5-дахи шахта...д ашаглалгада үгтөөд, шахтер...дай шэнэ тосхон баригдажа ...лээ hэн.

...эрэ сагhаа хойшо үшөө хэдэн ...танууд нээгдэжэ, 1958 ондо Га...та Нуурай шахтернууд Эхэ ...ндоо 1 миллион 308 мянган тон... шулуу нүүрhэ үгөө. Байгша он... түүхэтэ долоон жэлэй түрүү...н жэлдэ манай шахтернууд бүри ...эмтэйгээр ажаллажа, түсэбhөө ...үр 4,433 тонно нүүрhэ малтаад ...на. Аймагай Соведэй депутат ...а Тучиновай бригада үдэр бү...даабаряа 120 процентhээ дээшэ ...ргэдэг. Энэ бригада «Донбасс» ...э нүүрhэ малтадаг комбайн шу...жа, тэрэнние бүтээсэ ехэтэйгээр ...глададаг болонхой. Нүхэр Тучи...ай хүтэлбэрилдэг шахтернууд ...мунистическэ ажалай бригадын ...э зэргэ олохын түлөө тэмсэнэ. ...урядай АССР-эй Верховно Со...эй депутат Махам Шахирзано... бригада тэдээнтэй ана мана ...элнэ.

...нүүрhэ малталгын ургаха бүри ...тернуудай тосхон ургалсажа, ...3 ондо Гусиноозерск гэжэ нэрэ... город болоо hэн. Тиигэжэ тус... түсэбэй ёhоор хүнүүдэй байха ...—гурбан дабхар шулуун гэр...д бодожо, дунда hургуули, Куль...ын ордон, кинотеатр, хүүгэдэй ...и болон садууд удаа дараалан баригдаа. Сүүдхэдээ 10 тонно хилээмэ бариха завод, уhа бүлэжэ гаргаха станци, хэдэ хэдэн магазинууд, гүрэнэй банк, аптекэ, ателье болон хүнүүдэй эрилтэнүүдые хангаха бусад эмхи зургаанууд бии боложо, шахтернуудай байдал эрид hайжарhан байха юм. 1950 ондо больницын тусхай квартал бүтээгдээ hэн.

Долоон жэлэй түсэбөөр Галуута Нуурай шахтернуудай урда бүри ехэ зорилго табигдана. Энэ үедэ нүүрhэ малтан абалга 37 процентээр дээшэлжэ, 93 миллион түхэригтэ үйлэдбэриин барилга хэгдэхээр хараалагдаа. Холбоолжон, Загастай гэжэ газарнуудта шэнэ нээмэл шахтанууд хүдэлжэ эхилхэ. Мүнөө үедэ Загастайн шахта малтагдажа эхилээ. Шэнэ долоон жэлэй туршада Гусиноозерскдо хүсэ ехэтэй электростанци баригдаха байна. Энэ станци гол түлэб Холбоолжоной шулуун нүүрhэ хэрэглэхэ юм.

Энээнэй хажуугаар долоон жэлэй туршада долоон зуугаад айлай байха гэхэ гү, али 30 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд бүтээгдэхэ, хоёр магазин, автомашинын гараж гэхэ мэтэ баригдаха. Энэ барилгада 40 миллион гаран түхэриг гаргашалагдаха байна. Түмэр замай Загастай станци город хоёрой хоорондо автомашинын ябаха долоон километр утатай харгы татагдаха юм.

Жэлhээ жэлдэ шахтернуудай эрдэм гэгээрэл, мэргэжэл дээшэлнэ. Мүнөө городтомнай 200 гаран дунда, дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд хүдэлнэ.

Россиин гүрэнтэй Бурят ороной hайн дураараа нэгэдэhээр 300 жэл болоhоной түүхэтэ ойе манай шахтернууд ажалай эрхим бэлэгээр угтажа совет үеын шахтернуудта иимэ ехэ анхарал табижа байhандань түрэл партидаа, Советскэ правительстводаа гүнзэгы сэдьхэлэй баясхалан хүргэнэ.

А. Золотухин,
Галуута Нуурай рудоуправлениин парткомой секретарь.

Сэдэн-Дамба ДАШАНИМАЕВ

ТОЁОН*)

Галуута нуур. Долгёор
Сохёод угаа шэрүүн.
Баруун Тоёон hэбшээ
Татаад дэндүү hэрюун.
Тоёон! Шамай поэт
Эгтээ магтаа бэшээ.
Манай сагай Тоёон
Хүхюу замай жэшээ.
Нюдөө нээгээд харыш!
Хатуу шулуун түлеэ
Дэмы дараад хэбтээш.
Мүнөө болёош. Хүлеэ.
Тоёон! Шамай поэт.
Эгтээ магтаа бэшээ.
Манай сагай Тоёон
Хүхюу замай жэшээ.
Шинии гүзээ малтаад,
Залуу шахтер, бурят.
Түлеэ абахаар ерээ,
Түнхюур гартаа бараад.
Тоёон! Шамай поэт.
Эгтээ магтаа бэшээ.
Совет сагай Тоёон,
Хүхюу замай жэшээ.

*) 1936 ондо түрүүшынхеэ толилогдоо hэн.

Галуута Нуурай рудоуправлениин 2—5 шахтын гурбадахи участогта нүүрhэ малтаха «Донбасс» комбайн бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглагдадаг боложо, тэндэхи шахтернууд даабаряа ходо үлүүлэн дүүргэнэ. Эндэ нүүрhэ малтадаг мастер Цырен Цыбиков ехэхэн үүргэ дүүргэдэг байна.
Зураг дээрэ: Ц. Цыбиков.

Байдалнай баян дэлгэр болоо

Манай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз Галуута Нуурай хойто, урда эрьеэр, Загастайн гол дээрэ, арба гаран нютагуудые нэгэдүүлжэ, жара гаран мянган гектар газар эдлэжэ байдаг. Колхоздомнай бурядууд, ородууд, татарнууд нэгэ бүлэ мэтэ эбтэй эетэйгээр ажаhуудаг, айл нютаг боложо жаргадаг гээшэ. Энэ жэлдэ урда сагhаа хойшо хаяа хадхажа hуудаг Ягоднын шэмээшэгүүд бүхы колхозоороо маанадтай хамтараа.

Совет засагай ашаар, парти, правительствын саг үргэлжын туhаламжаар колхознай хүгжэнги, олзо доход ехэтэй ажахытай, колхознигууднай баян дэлгэр байдалтай болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ 6,5 миллион түхэриг олзо оруулhан байбал, энэ жэлдэ тэрэнээ 8 миллиондо хүргэхэ аргатайбди.

Жэлhээ жэлдэ адуу малай тоо толгой олошорно, ашаг шэмэнь дээшэлнэ. Хонидой тоо 34 мянгада, үхэрэй—2300, тэрэ тоодо үнеэдэй—700, гахайн—300, мориной 600 толгойдо хүрэнхэй. Һаянай фермэдэмнай шубууд олоор үсхэбэрилэгдэдэг болоо. Мүнөө үедэ 12 мянга гаран шубуун тэжээгдэнэ.

Хэрбээ урдань үнеэн бүриhөө 500—600 литр hү hаагдадаг байгаа hаа, hүүлэй жэлнүүдтэ үнеэдэй hү шэмэ хоёрhоо үлүү дахин дээшэлээ. Колхозой үүлтэртэ фермын үнеэдhээ дунда зэргээр 2500 литр hүн hаагдана. Түрүү hаалишан Долгор Бадмаева үнеэн бүриhөө 3 мянга гаран литр hү hааhан байха юм.

Урдань килограмм тойрон шэрүүн нооhо үгэдэг хониднай мүнөө бүхыдөө 2,5—3 килограмм нарин, нарибтар нооhо үгэдэг болонхой. Үнгэрэгшэ жэлдэ сэбэр нооhо гаргалгаарнь тоолоходо хонин бүриhөө 3,2 килограмм нооhон абтаа hэн. Энэ жэлдэ нооhо абалга бүри дээшэлжэ, хамтын жасада адагынь 3,5 миллион түхэриг олзо ороxоор хараалагдана.

Хамтын ажалай hалбари бүхэндэ оньhото машина нэбтэрэн орожо, колхознигуудай ажал хүдэлмэриие саг үргэлжэ хүнгэдхэнэ. Зургаан мянга гаран гектар газар дээрэ орооhо таряа, хартаабха, тэжээлэй ургамалнуудые ургуулжа абаха бүхы хүдэлмэри оньhожоруулагданхай. Колхозой поли дээрэ гушаад трактор, хори гаран комбайн, газар элдүүрилхэ зуу гаран элдэб машинанууд, 28 автомашина хүдэлнэ.

Теэд манай амжалта дэбжэлтэ энээгээр хизаарлагданагүй. Эгээн ехэ илалтамнай юуб гэхэдэ, урда сагта харанхы мунхаг hууhан арадзомнай эрдэм бэлигтэ hуража, ород арадай баян культурые амасажа, удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна соёл болбосоролоо хүгжөөжэ байна. Мүнөө үедэ эрдэм бэшэг мэдэхэгүй нэгэшье залуу хүн байхагүй. Колхоздомнай дунда, дээдэ эрдэмтэй мэргэжэлтэд, колхознигууд олон болонхой. Һүүлэй хорин жэлэй туршада Загастайн дунда hургуулиие манай колхозой 200 гаран хүбүүд, басагад дүүргэжэ гараа. Тэдэнэй олонхинь дээдэ эрдэмтэй болоод, түрэл колхоз дээрээ, аймаг, республика соогоо хүдэлжэ байнхай. Арбадахи класс дүүргэhэн хори гаран хүбүүд, басагад артелиингээ ажахы дээрэ амжалтатайгаар хүдэлнэ. Колхоздомнай нэгэ дунда, нэгэ долоон жэлэй, дүрбэн эхин hургуули бии. Тэндэ 50 гаран багшанар ажаллана. Урдань мал адуулжа ябаhан Радна Цыреторович Найданов мүнөө дунда hургуулиин hуралсалай талые даажа байна. Олонхи багшанар манай колхозой хүбүүд, басагад юм. Жэл бүри колхозоймнай 700 гаран үхибүүд hургуулида, 20 гаран үхибүүд дээдэ hургуулида hуралсана. Володя Бальжинимаев, Цыван Галсанов гэгшэд hаяхан институт дүүргэжэ ерээд, колхоздоо агрономоор хүдэлнэ.

Колхозой гол тосхондо, мүн олонхи бригаданuудта ажаhуугшадай гэртэ электрын гэрэл оруулагданхай, радио бии. Жэл бүри хорин гушан шэнэ гэр баригдана. Мүнөө колхознай правлениин хоёр дабхар байшан барижа дүүргээд, шулуугаар хоёр дабхар клуб бүтээжэ байнхай.

Ород, бурят арадуудай нэгэдэhэн түүхэтэ ойе баяр баясхалантайгаар, ажалай амжалтатайгаар угтажа байнабди. Ерэхэ долоон жэлдэ ажахымнай бүри бэхижэжэ, ажаhуудалнай улам хүхюун болохо.

Б. Нимаев,
Сталинай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ТАМЧА НЮТАГ ТАНИГДАХАА БОЛЁО

Революциин урда тээ Тамча нютагта нэгэшье промышленна предприяти, соёл гэгээрэлэй гуламта байгаагүй юм. Эндэ Байгал шадар дэлгэрhэн буддын шажанай түб—хамбын дасан байгаа hэн. Ажал хүдэлмэри гээшые мэдэхэгүй хэдэн мянган ламанар ажалша малша бурят зониие мүлжэжэ, харанхы мунхаг hүзэгөөр hамааруулжа, хара муухай hабартаа барижа байhаниинь мэдээжэ.

Совет засагай үедэ, илангаяа Улан-Удэ Наушки хоёрой хоорондо түмэр харгын баригдахада, эндэ шэнэ түхэлэй Гусиное озеро гэжэ станци байгуулагдаа hэн.

Урда сагай онигор хара hэеы гэрэй, дарнииса хушалтатай бишыхан зэмсээнүүдэй орондо хоёр дабхар байшан жэрылдэн бодоо. Һургуули гээшые мэдэхэгүй байhанаа, мүнөө эндэхи дунда hургуулида, залуушуулай үдэшын hургуулида, хоёр эхин hургуулида, мянгаад үхибүүд hуралсана. Тэдэнние 45 багшанар хүмүүжүүлнэ. Энэ тосхондо түмэр замай 70 шахуу мэргэжэлтэд, инженернууд болон техникүүд ажаллана.

Ажалшадай сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ соёл гэгээрэлэй байшангууд олон. 250 хүнэй hууха залтай түмэр замшадай гоё hайхан клуб, үшөө хоёр клуб, 12 улаан булан, 5 библиотекэ бии. Тосхоной гэр бүхэндэ радио жэнгиржэ, электрын гэрэл яларжа байдаг.

Совет гүрэнэй туhаламжаар ажалшад өөhэдтөө үргэн ехэ сонхотой байшангуудые барина. Һүүлэй арбан жэлэй туршада 425 гэр бүтээгдээ, энэ жэлдэ үшөө 30 гэр баригдажа байнхай. Мүнөө түмэр замшадта тус бүридөө 8 айлай байха дүрбэн томо байшан бодхоогдожо байна.

Урдань зунай халуунда хоргодохо hөөг модогүй, хайр шулуун байhан яндан газарта жэл бүри модо hуулгаhанай ашаар мүнөө тосхоной гудамжа холоhоо ногооржо харагдадаг. Гансахан энэ жэлдэ мянга гаран hөөг модон hуулгагдаа.

Тосхондо ажаhуудаг зоной элүүр энхэ байдалые хамгаалха зорилгоор хоёр больница, фельдшернүүдэй гурбан пункт, хүүгэдэй сад болон ясли, нарайлха гэр, амбулатори хүдэлнэ. Мүн эндэ 15 магазин болон киоскнууд, 3 столово, парикмахерскэ, фотографи, хубсаhа, сабхи оёхо мастерскойнууд бии.

Нютагай зоной дундаhаа паровозуудые жолоодохо шадамар бэрхэ машинист Б. Р. Доржиев, машинистын туhалагша Л. Р. Санжанов, депогой слесарь Л. Р. Цыренов, электростанциин машинист С. Б. Арьяев болон бусад олон хүнүүд урган гараа.

Иигэжэ Тамча нютагай ажалшад урдын барга байдалаа мартажа, коммунизм байгуулха гэрэлтэ hайхан замаар урагшаа дабшана.

А. Чернояров,
ажалшадай депутадуудай Гусиное Озеро тосхоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

ИИМЭ БАЙГАА

...овет засагай мандахаhаа урда ...бурят зоной барга харанхы, ...тэй ядуу ажаhууханиинь, баяд...дой хэрзэгы хатуу байhаниинь, ...а бөөнэрэй хомхой хободог ябаhаниинь үбгэд, хүгшэд захаhаа хөө...э, манай уран зохёолшодой, ...жэлэншэдэй ном hудар соо бэ...дэнхэй гээшэ. Сэлэнгын бурядай, илангаяа Галуута Нуур ...роод hууhан зоной байра байдал ...ай декабрист Н. А. Бестужев, ...В. Птицин болон бусад тодорхой...р бэшэhэн байха юм. Тэдэнэй ...ууд сооhоо хэдэн баримтануу...е абажа харуулая.

...1850 ондо ехэ ган гасуур байжа, ...1 оной үбэл адуу малда айхаб...р хохидолтой байгаа. Бурядуудай ...лжөөндэ хаа хаанагүй үхэhэн ...рин, үнсэн, хонидой hэс хабтай... хэбтээ. Хабар болоходо үнэр ...нэр гутажа, дүтэ ябахын аргагүй ...таа. Олохон ээзд малаа холо ...hан бурядуудта туужа абаа...ад, хахадынь үгэжэ, бэшэ ...лаа тэжээжэ гараа hэн,—гэжэ ...А. Бестужев «Галуута нуур» гэ... статья соогоо бэшэhэн байна.

...Цильба голой хажуугаар ябажа ...ахадаа хони адуулжа ябаhан ...рят эхэнэртэй уулзаабди. Тэрэ ...таа хониной арhа бараад, ...шхажа ябаа hэн. Бэеынь ...рэ дагай зузаанние хаража, ...энэй наhые багсаахаар бай... Маниие хараад, тэрэ энеэб...лжэ, эшэтүүригүй манhаа хилээ... гүйгаа. Хүдөөдэ хилээмэн ...шэ сахартай адли хомор эдеэн ...э тоологдодог.

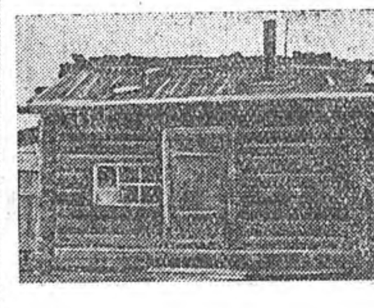
...аашахаhаа ябаад, нэгэ үгытэй ...да оробобди. Гэртэнь ороходо ...ханай шэрээшьегүй, сундук, ...ошье гэжэ байхагүй, затайшаhан шэрдэгүүд тэдэнэй хэбтэри болодог байба. Гэрэйнь эзэн галайнгаа хажууда hогтуушаг ганхалзажа hуугаа, гурбан хүлтэй тулга дээрэ тодхоhон тогоон дээрэ модон торхо табяад, тэрээнhээ соргоор уурaлынь гаргажа, танха руу оруулhан байба. Уурaлай гарахагүйн тула тогоо, танхань үхэрэй шабааhаар шабагдана. Иигэжэ бурядууд hүнэй архи нэрэдэг. Эзэнэй 14-тэй хөөрхэн басаган эрьюулгэдэ арhа элдэжэ байгаа hэн. Жэлhээ үнгэржэ байhан үхибүүн хэнэйшье харууhагүй гэр соогуураа мүлхинэ. Мүн тэндэнь самсагүй, хамар дээрээ нюдэнэй шэл табиhан нэгэ үбгэжөөл соорхой шэрэм тогоо гагнажа hуугаа. Би хүн болоhоор иимэ туранхай хүниие хараагүй байгааб, тэрэнэй яhые газаа талаhаань нэгэ нэгээр тоолохоор байба. Мэдэхэдэ, энэмнай энэ тэрэ гагнуури хэжэ ябадаг тэнүүл хүн байшоо. (Н. А. Бестужев).

...Нюур гараа угааха, банида, орохо, аяга табагаа сэбэрээр байлгаха гээшэ нүгэл гэжэ тоологдодог. Энээниие ламанар хинадаг. Хүнэй наhа барахада ламанар хирээ мэтэ хаагалжа суглардаг, үглөөнhөө үдэшэ болотор мүргэл хэжэ, хэнгэрэг, дамаари дуугаргажа, гандан үлеэжэ, шүдхэрые намнадаг. Хүнэй үбшэлхэдэ үхэрэй, хониной дотороор жэн табидаг заншалтай. Тиихэдэ малайнь мяхан ламада хүртэдэг. Эндэ дүтэ hууhан Мархуу баян үни удаан үбшэлхэ үедээ ламанарта буян хэhээр Мархуу үгытэй болоhон юм. Тиигэбэшье тэрэ эдэгэжэ шадаагүй, Мархуугай үгырхэдэ ламанар дүтэлхэеэ болёо. Юрэдөө ламанар бурят зоной бэедэ яра шарха гээшэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хэды тиимэ байбашье, бурят зон хёрхо, арга хургатай, юумэ бүхэниие хэжэ шадаха, юумэ ойлгоходоо hонор юм. Холоhоо ерэhэн бурядые столдоо hуулгажа эдеэ барихадамни, оройдоошье халбага, сабха гээшые мэдэхэгүй хүн байгаад, манай эдеэлхые хараhаар лэ манhаашье дутуугүй тэрээгээр эдеэлжэ ороо hэн. Басагадаа хадамда худалдажа үгэдэг, эрэшүүлынь олоороо лама болодог дээрэhээ энэ ухаансар, бэрхэ арад зоной үдэдэггүй байhаниинь гэмшэлтэй. (Н. А. Бестужев).

Зураг дээрэ: орбогор хара гэрэй орондо бүтэhэн Гусиноозерск городой Культурын ордон.
Ф. Моренецын фото.

Зураг дээрэ: 1916 ондо Сэлэнгын бурядай hуужа байhан гэр.

ИИГЭЖЭ ХУБИЛАА

Душэн жэл... Иимэ богонихон болзор түрэл Бурят ороноймнай нютаг бүхэндэ ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб!

Ород, бурят арадуудай аха дүү болоhон сагhаа хойшо 300 жэл үнгэрhэнэй түүхэтэ ойе угтажа байха үедөө жаргалайнгаа дээжээр соло татаха, жабхаланта байдалаараа омогорхохо, дуран хүн бүхэнэй зосоо хүрэнэ ёhотой. Баян дэлгэр Бурят оронойнгоо нэгэ бишыхан хубиие. Галуута Нуурые тойроод болоhон хубилалтые хаража үзэе.

Галуута Нуур... Гурбан зуун жэлэй урда тээ иимэ нуур байгаагүй юм. Харин хоёр арадай хуби заяагаа нэгэдхэдэ, тэдээндэ мүнхын уhа олгоhон мэтэ, гушан модо утатай номин тунгалаг нуур тогтоошоhон түүхэтэй. Энэ нуурай эрьеэр ородой олон тоото эрдэмтэ—аяншад ябаhан, декабрист Николай Бестужев ябагаар тэрэниие тойроhон байха юм. ...нэ нуур дээрэ 1919—1920 ондо ород, бурядай хүбүүдhээ бүридэhэн улаан гвардеецүүдтэ сагаантанай сэрэг хэдэн удаа бута сохюулhан, барон Унгерн хахад сэрэгээ алдаhан домогтой.

Иигэжэ Галуута Нуур дээгүүр жаргалай наран хэтэ мүнхэдөө мандажа, уйдхарта харанхы урдын барга байдал hүни мэтэ hүнэн ошоо hэн. Тэрэ сагhаа хойшо миил душэн жэл үнгэрөө.

1959 он. Ябаял даа энэ нуурые тойроод, хараял даа хубилалтануудынь, уулзаял даа солото хүнүүдтэйнь! Теэд Бестужев мэтэ ябагаар ябахамни гэжэ шортоош. Алхаhан лэ газарташ автобус, автомашина, нуурай хойто эрьедэ ногоон үнгэтэй поезд шамай хүлеэжэ байха. Ново-Селенгинскhээ яаралтайгаар Улан-Удэ ороxо гээ hаашни, самолёт бэлэн байхадаа болохо.

Нуурай зүүн урда эрьеэр арба табан айлай тэндэ борсойлдожо байhан талада мүнөө арба гаран мянган хүнтэй шахтернуудай шэнэ город хаража баясахат. Хоёр—гурбан дабхар шулуун ордонууд жэрылдэн сайбалзажа, аягангын орондо хуhа тополь ногооронгон ганхалзана. Эндэ хорин жэлэй урда тээ Бурят ороной шулуун нүүрhэнэй гуламта нээгдэжэ, хэмгүй ехэ баялигай заха эдлэгдэжэ эхилээ бэлэй. Ород, бурят, украин, татар хүбүүд илгадгүй ажаллажа, шулуун нүүрhээр халитараа ашаалагдаhан вагонуудые Эхэ орондоо, республикынгаа предприятинуудта жэлhээ жэлдэ олоор эльгээжэ байдаг. Солото шахтернууд Шахирзанов, Тучинов гэгшэд, арбан дүрбэн тонноор халбагададаг, алхалдаг экскаваторай машинистнууд Шкуратов, Бакшеев гү, али бусад олон түрүүшүүлтэй уулзажа хөөрэлдөө hаатнай, бултадаа нэгэ hанал бодолтой, алинь али гэшэгүй ажалай баатаршалга гаргажа, түүхэтэ долоон жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргэхэ гэжэ шармайн оролдожо байхал.

Шахтернуудай городые тойроод Сталинай нэрэмжэтэ томо колхозой таряалан, сабшалан нэмжынэ, хаяаень хадхажа тус колхозой хоёрдохи комплексно бригадын түб тосхоной гэрнүүд жэдылдэнэ. Колхознигуудай гэртэшье, ажал дээрэншье электрын хүсэн туhалагшаар ерэнхэй. Иигэжэ хото хүдөө хоёрой илгаа байн байн элижэ, хаа хаанагүй ажалша хүнүүд улам баяртай, жаргалтай ажаhуудаг болонхой.

Урдань Загастайн бурядууд нуурай баруун хойто эрьедэ шэбээлhэн хамбын дасанда мүргэхэеэ ошоходоо бүхэли үдэрөө ябажа хүрэдэг, зарим муу мори унаатай хүнүүдынь хоножо хүрэдэг байгаа. Тиин мүнөө тэрэ газарые поездоор нэгэ часай туршада гаталдаг болонхой. Хори гаран жэлэй саада тээ Улан-Удэhээ Наушки хүрэтэр табигдаhан энэ харгыгаар мүнөө Москва—Пекин поезд ябадаг болоо.

Хамбын дасанай байhан газарта мүнөө болбосон түхэлтэй, түмэр замшадай шэнэ тосхон hуурижанхай. Эндэ таба мянга шахуу хүн зон ажаhуудаг. Бурят зониие барга харанхыда барижа байhан буддын шажанай энэ уурхайhаа нэгэ сүмэ үлөөд, залуу зондо үзэсхэлэн музей болонхой.

Тэндэhээ урагшаа нэмжыhэн Тамчын талаар ябаа hаа, хониной совхозой гүүртэ, отарануудтай дайралдаха, газар уhалха шэнэ канава, hубагуудые хаража hонирхохот. Сагаан Нуурай үбэртэ Цайдам гэжэ тэнюун газарта hуурижаhан совхозой отделениин гол тосхон жэлhээ жэлдэ болбосон түхэлтэй боложо, шэнэ шэнэ байшан гэрнүүд жэрылдэн бодоно.

Һүниин сагта ябахада Галуута Нуурые тойроод электрын гэрэл огторгойн одо мүшэнүүдээр тоогоо буляасалдан байхал! Урдань загаhашад нуурай нэгэ захаhаа нүгөө захадань гарахадаа хүсэн байна гэжэ онгосоо hэлюурдэдэг hаа, мүнөө мотортой онгосонууд, катернууд тэдэнэй хүдэлмэриие хэнэ.

Иимэл даа мүнөө сагай Галуута Нуур, Совет үеын Тоёон. Хаанашье ябахада агууехэ хүдэлмэриин бурьялжа байхые, ажалша зоной жаргалаа магтан дуу дуулажа байхые обёорхот.

Б Гылынов.
манай тусхай корр:

Республикын hонин

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ЭХЭНЭРНУУДЭЙ КОМАНДА ИЛАБА

Зураг дээрэ: велосипедээр эхэнэрнүүдэй дунда 50 километртэ болоhон урилдаанда Т. Щербакова, Х. Убугунова, Хабаровскын спортсменка Смирнова гэгшэд фиништэ түрүүлэн ерэжэ ябана.

Уржадэр, бүрхэг бороотой үдэр байбашье, велосипедээр зоно соогоо түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үргэлжэлөө.

Үглөөнэй 11 час 06 минутада эхэнэрнүүдэй урилдаан эхилжэ, 50 километрын газарта ехэ мүрысөөн болоо. Бурядай командын гэшүүн Тючкова стартын талмайhаа холо ошонгүй харгыhаа халяа. Энэ спортсменка велосипедэйнгээ гэнжые заhан сасуугаа урагшаа шуумайжа, hэегүй холо ошогшодые бултыень ахин гараа.

Эхэнэрнүүд соохоо Бурядай командын гэшүүд Т. Щербакова, Х. Убугунова, Хабаровскын спортсменка Смирнова гэгшэд 19-дэхи километртэ бултыень ахин гаража, фиништэ хамагhаа түрүүлэн ерэhэн байна. Тэрэ үдэр хэды бороотой, hалхитай байбашье, Бурядай эхэнэрнүүдэй команда мүрысөөндэ илажа, 1-дэхи hуури эзэлhэн байна. Хоёрдохи hуури хабаровскынхид, гурбадахи hуури—читынхид эзэлээ.

Велосипедээр зоно соогоо түрүү hуури эзэлхын түлөө эхэнэрнүүдэй дунда болоhон мүрысөөн иигэжэ дүүрэбэ.

Үсэгэлдэр эрэшүүлэй мүрысөөн үргэлжэлөө.

Л. Хайдуровай фото, текст.

Лотерейн биледүүдтэ ямар шүүбэри туданаб

1959 оной түрүүшын шүүбэритэ лотерейн биледүүдээр хүнүүд элдэб эд бараа шүүжэ эхилбэ. Шүүбэридэ тудаhан биледүүдэй түлэгдэжэ эхилhэнhээнь хойшо ехэ шүүбэритэй биледүүд кассануудта олон ороhон байна.

Сосново-Озерск тосхондо модошо дарханаар ажалладаг нүхэр Митрофан Иванович Зайцев 1580 түхэригэй аккордеон шүүгээ. Хориин хонинной совхозой 4-дэхи фермэдэ ажалладаг нүхэр Дондоков «М-52» маркын мотоцикл шүүбэ. Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэн нүхэр Немчинов радиоприёмник, мүн тэрэ аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн нүхэр Иванова «Рекорд» гэжэ радиоло шүүгээ.

Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой модо бэлэдхэлэй пунктда ажалладаг хүдэлмэришэн Вера Хлебникова хүлөөр хүдэлгэгдэдэг оёдолой машина шүүбэ.

Улан-Удэ городой 20-дохи hургуулида ажалладаг хүдэлмэришэн Е. З. Кожевниковада «Старт» гэжэ телевизор тудаа. Мелькомбинадай хүдэлмэришэн М. С. Беляковада «ИЖ-56» маркын мотоцикл тудаба.

Иимэ ехэ шүүбэридэ тудаhан биледүүд нөөсэлгын кассануудта олоор орожо байна.

М. Халбаев.

Залуушуулай хүсөөр

Сабшалангай ургасые дээшэлүүлхэ зорилгоор «Победа» колхозой комплексно 1-дэхи бригадын комсомолшууд, залуушуул Хэжэнгэ голой хаалта шэнэдхэн заhабарилба. Энэ хаалтын заhабарилагдаhанай ашаар Һалгай Нугын гүүртэ шадархи 200 гаран гектар сабшалангай газар уhалагдахань.

Автомашинын жолоошо нүхэр Воронин эрхимээр ажаллажа, бусадта жэшээ харуулаа. Мүн эндэ хүдэлhэн комсомолшууд, залуушуул Будаев, Доржигутапов, Жамбалов, Бальжинимаев, Сакина болон бусад габшагайшалга гаргаhан байна.

Залуушуулай үүсхэлые дэмжэhэн наhажаал колхознигууд Гэргэев, Бадмаев, Ямпилов гэгшэд хаалта заhабарилха ажал ударидаа. Комсомолшууд, залуушуулай хүсөөр заhабарилагдаhан хаалтаhаа гараhан уhаар сабшалангай газар уhалагдана.

Б. Жимбеев.

Халтар хара үнэгэдые үсхэбэрилэгшэ

Байгалай ангай совхоздо 1947 онhоо эхилжэ халтар хара үнэгэдэй, мүн бусадшье ангуудай үсхэбэрилэгдэжэ эхилхэдэ, дүй дүршэлтэй олон хүдэлмэрилэгшэд хэрэгтэй болоhон юм. Эгээл тэрэ үедэ Красноярскын ангай совхозhоо ерэhэн нүхэр Казакова совхозой хүдэлмэрилэгшэдтэ али болохоор туhалhан байгаа. Ан үсхэбэрилхэ дүршэлгүйшэг хүнүүд Евдокия Абрамовнада ходо хандажа, зүбшэл абадаг hэн.

Хэрбээ эндэхи ангай совхоздо 1947 оной үеэр 150—200 толгой ан үсхэбэрилэгдэдэг hаа, мүнөө 1536 толгой хүрэтэр нэмээ. Тиигэжэ энэ совхоз ангуудые үсхэбэрилгээр РСФСР соогоо гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

Совхозой ангуудые олошоруулхын тула Евдокия Абрамовна ехэ ажал хэлсээ.

Нүхэр Казакова энэ жэлдэ халтар хара үнэгэдhээ мүн лэ олон гүлгэ абаад, түлжүүлжэ байнхай.

Евдокия Абрамовна эмэ үнэгэч бүриhөө түсэбэй ёhоор 3,7 толгой гүлгэдые абаха ёhотой байhан аад, 4,3 толгой абажа, совхоз соогоо түрүү hуури эзэлбэ.

Н. Романов.

Энээниие мэдэхэ гүт?

☆ Номуудай хэмжүүр тухай. Фивдэхи hүмын ханада hиилэгдэhэн эртэ урдын бэшэг эгээн ехэ ном гэжэ дэлхэй дээрэ тоологдодог. Шулуун дээрэ hиилэгдэhэн энэ номой хуудаhаниинь үргэнөөрөө 40 метр болодог байна.

XVII зуун жэлдэ хэблэгдэhэн Хитадай энциклопеди 853456 хуудаhатай юм.

1896 ондо Падуйда хэблэгдэhэн ном эгээн бага гэжэ тоологдоно. Тэрээн соо Галилейн бэшэг толилогдонхой. Багахан тэрэ ном 16×11 миллиметр хэмжүүртэй юм.

☆ Нефтиин бии болоhон сагые яажа тодорхойлноб? Нефтиин болзорые тодорхойлхын тула Азербайджанай индустриальна институдай физикын кафедрын научна хүдэлмэрилэгшэд шэнэ арга зохёоhон байна. Элдэб туршалгануудай хэгдэhэнэй ёhоор, малтан абтаhан нефть хүсэ ехэтэй байха бүрээ hаяшаг бии болоо гэжэ тоологдоно. Нефть газар доро үни хэбтэхэ бүрээ хүсэ багатай болодог байна. Эмба шадархи нефть 10 миллион жэлэй саада тээ бии болоо гэжэ баталагдаба.

Баку шадархи нефтиин дарашанууд Эмба шадархи нефтьдэ орходоо бүри олон миллион жэлээр урид бии болоhон байна. Ороной Зүүн зүгтэхи Девоной нефть хэдэн зуун миллион жэлэй саада тээ бии болоо гэжэ тодорхойлогдоhон байна.

Сагай уларил

Гидрометбюрогой мэдээсэhэнэй ёhоор, мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэй байха, үүлэнэй забhараар наран гараха. Урда аймагуудаар зарим газарта ойро зуура бороо орохо. Зүүн тээhээ hулахан hалхин болохо. Улан-Удэ городто 14—16 градус дулаан болохо байна.

Июниин 18—19-дэ республика доторнай үүлэтэйшэг байха, зарим газарта ойро зуура сахилгаатай бороо орохо. Хэдэн тээhээ hулашаг hалхин болохо. Һүниндөө 5—10, үдэртөө 18—23 градус дулаан болохо байна.

Барилдаа, hур харбаае гуримшуулхаар болоо

Бурядай бүхэ барилдаан, hур харбаан эгээл hонирхолтой, үндэhэн маягтай спорт болоно. Бүхэ барилдаа, hур харбаае саашадань хүгжөөхэдөө, удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа үндэhэнэй соёл культуратай холбохо ёhотойбди.

Нүхэд Банчиков, Лехнобоев, Дондоков, Иванов болон бусад бүхэ барилдаае, hур харбаае гуримшуулха тухай hанамжануудаа бэшэбэ. Тэдэнэй дурадхалнуудые гол түлэб hайшаахатаяа хамта хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Нүхэр Иванов өөрынгөө статья соо бүхэнэрые шэгнүүрээрнь категоридо хубаангүй, хүндэшье, хүнгэншье шэгнүүртэй байг—хамаагүй барилдуулха ёhотой гэнэ. Энэнь буруу. 80, 100 килограмм шэгнүүрэй бүхэнүүдтэй 50—60 килограмм шэгнүүртэй бүхэшүүл яажа тэнсэхэб. Бүхэ барилдаан дүрэ буляалдалгаар эхилдэг, хүндэ шэгнүүртэй бүхэнь хүнгэн бэетэйгээ тон бэлэхэнээр үргөөд гү, али тэбэреэд хаяжархидаг юм. Хүнгэн бэетэйнь дэгээ хээд, мушхаха гэхэдээ хүшэ хүрэхэгүй, үргэхэ гэхэдээ даахагүй, ташаха гэхэдээ хүдэлгэхэгүй дээрэhээ булигдаад, унашадаг бшуу. Хүнгэн бэетэй бүхэшүүлые хүндэ шэгнүүртэй бүхэшүүлтэй барилдуулжа тамалхада ямар туhа болохоб даа. Хүнгэн бэетэй бүхэ хүндэ бэетэй арбан бүхэнэртэй барилдаа hаа, арай гэжэ нэгэ хоёрые мэхээрээ унагаажа болохо. Зүгөөр найма дахин хаягдаха. Али хүндэ бэетэй нэгэ бүхые хүнгэн бэетэй арбан бүхэшүүлтэй барилдуулбал, найма юhыень хаяад, нэгэ хоёрто унажа магад.

Теэд мүнөө үеын хүндэ шэгнүүртэй бүхые урданай тиимэ бүхэтэй жэшэжэ болохогүй. Урданай хүндэ бэетэй бүхэнэр ехэ удаан, хүжүүн, мэхэ багатай, бар хүсөөр бажуужа хаяхые hэдэдэг байгаа. Мүнөөнэй хүндэ шэгнүүртэй бүхэнэр янза бүриин спорт эрхилдэг болоо. Тиимэhээ барилдаанай мэхэ гохо дүүрэн хэжэ шададаг. Хүнгэн бэетэй бүхэшүүлые бэлэхэнээр хаяжархидаг. Мүнөө Хэжэнгын аймагта хүндэ, хүнгэн шэгнүүртэниие илгажа барилдуулхада, ехэ hонин болоо гэжэ барилдаа харагшад, өөhэдөө бүхэнэршье hайхашаадаг.

Нүхэр Банчиков бүхэнэрые табан категоридо хубааха гэнэ. Тэрэнь тон зүб. Нүхэр Иванов газар тулаhан бүхые хаягдаhанда тоолохо гэнэ. Энэнь буруу. Урдань баяд, ноёд, ламанар өөhэдынгөө бүхын унашахада газар тулуулбал—хаяhанда тоолохо гурим байгуулhан гэдэг. Энэ гурим тухай хэлсэhэнэйшье хэрэггүй. Нүхэр Иванов барилдаад, өөрөө мэдэнгүй гэнтэ ямар нэгэн шалтагаанаар газар тулаба hэн гэлэй. Тиихэдэнь «та булигдаа гээшэт» гэбэ гэлэйбди. «Маша зүб, яаха аргагүй булигдааб» гээд барилдаанай газарhаа анирггүйгөөр гаража ошохогүйл байха. Ямар нэгэн шалтагаан хэлээд лэ, «би хаягдаагүйб» гэхэл даа. Теэд үнэхөөрөөшье хаягдаагүй ха юм даа. Одоол бүхэнэрэй элдэб мэхэ гохо, эди шэди, дүрэ дүршэлөө хэрэглэжэ, хүсэеэ гаргажа, нүгөөдэеэ бүхы бэеэрнь газарта унагаажа хаяхада, али тухай hонин байдаг гээшэб.

Бүхэнэртэ нэрэ зэргэ олгохо тухай иигэжэ hананаб. Арсалан, Заан, Нашан бүхэнэр гэжэ нэрэ олгобол яахаб гээд нүхэр Дондоков бэшэнэ. Чемпион гэhэн нэрэ зэргын байтар, Монгол уласые hажаагаад яахамнайб.

Саашань hур харбалгын зайе номоор хэмжэhэнэй хэрэггүй. Манай Хэжэнгэдэ 40—50—60 метрын зайда харбадаг болоhоор үнинэй. Энээндэ ямаршье арсаан байдаггүй. Эдэ асуудалнууд hаяар шиидхэгдэхэ зэргэтэй.

А. Аюржанаев.

Хилын саанаhаа

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевэдэхи зүблөөн

ЖЕНЕВА, июниин 15. **(ТАСС-эй тусхай корр.).** СССР-эй, США-гэй, Франциин, Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд мүнөөдэр уулзаhанайнгаа hүүлээр, иимэ мэдүүлгэ толилбо:

Мүнөөдэр дүрбэн министрнүүд Франциин делегациин байшанда 17 час 30 минутада уулзажа, зүблөөнэй үзэмжэдэ табигдаhан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

Министрнүүдэй ээлжээтэ зүблөөн июниин 17-до 15 час 30 минутада болохо.

Ядерна буу зэбсэг бөлюулха тухай гурбан оронуудай зүблөөн дээрэ

ЖЕНЕВА, июниин 15. (ТАСС). Ядерна буу зэбсэг болюулха тухай гурбан оронуудай зүблөөнэй 95-дахи заседани мүнөөдэр Нацануудай байшанда үнгэрбэ. Заседани дээрэ Великобританиин түлөөлэгшэ түрүүлэгшээр hуугаа.

Үндэр газарта хэгдэhэн ядерна тэhэрэлгые бэдэрхэ талаар техническэ бүлэгэй дүүргэхэ эрхэ болон уялгануудые заседани тодорхойлоо.

Үндэр газарта хэгдэhэн ядерна тэhэрэлгые бэдэрэн олохо техникэ болон приборнууд тухай зүбшөөлөө техническэ бүлэг зүблөөндэ оруулжа байха юм. Энэ бүлэг 1959 оной июниин 22-то сугларжа, өөрынгөө хүдэлмэри тушаа тоосоогоо 1959 оной июниин 29-дэ болохо зүблөөндэ бэлэдхэхэ ёhотой.

Зүблөөнэй ээлжээтэ заседани июниин 16-да эхилхэнь.

Бельгиин хүдэлмэришэн ангиин эрилтые хангаха

БРЮССЕЛЬ, июниин 15. (ТАСС). Бельгиин коммунистическэ партиин ЦК-гэй политбюро шулуу нүүрhэнэй Боринажай болон центральна бассейнүүдтэ хүдэлдэг шахтёрнуудай эрилтые дэмжэхыень Бельгиин ажалшадые уряалhан резолюци баталан абаа.

Резолюци дотор ажалшадай ажабайдалай эрилтэнүүдые хангахагүй зорилготойгоор предприятинуудые хааха ябадалые болюулха, бүхы хүдэлмэришэдые ажал хүдэлмэреэр хангаха, ороной экономическа хүгжэлтын эрилтэдэ таарамжатай политикые шулуу нүүрhэнэй промышленностьда ябуулха гэhэн эрилтэ табигдана.

Ажал хүдэлмэреэр хангагдаhан байхын түлөө шахтёрнуудай тэмсэлэй амжалта нэн түрүүн бүхы хүдэлмэришэн ангиин бата нэгэдэлhээ дулдыдаха юм гэжэ политбюро онсолон тэмдэглэнэ.

Выставкэдэ хабаадагшад Совет ороной самолёдуудта гол анхаралаа хандуулна

ЛОНДОН, июниин 15. (ТАСС). Парижда боложо байhан авиациин уласхоорондын выставкэ дээрэ харуулагдаhан «ородой хоёр самолёдууд олон французуудай гол анхарал хандуулна»,—гэжэ «Бирмингем пост» газетын корреспондент Тедд Фримэн бэшэнэ. Совет ороной авиационно техникээр Парижай хүн зон ехэ hонирхоно, «ондоо ороной ямаршье самолёт хүн зоной иимэ анхарал хандуулнагүй»,—гэжэ Фримэн бэшэнэ.

Франциин түмэр замшадай шиидхэбэри

ПАРИЖ, июниин 15. (ТАСС). Июниин 16-да хараалагдаhан бүгэдэ ниитын забастовкые саг зуура болюулха тухай шиидхэбэри түмэр замшадай профсоюзай гурбан федерациин шиидхэбэри эндэ толилогдобо. Франциин бүхы хүдэлмэришэн ангиин бата жагсаалhаа hүрдэжэ, түмэр замшадай зарим эрилтэнүүдые правительствын дүүргэхэ гэhэнэйнь hүүлээр иимэ шиидхэбэри абтаhан байгаа.

Правительство июниин 18-да 1958 ондо ажалай бүтээсын түлөө үгтэхэ шангые хубаарилха тухай асуудалые, 1959 оной ноябрьда салин хүлhэн, пенси тухай асуудалые зүбшэн хэлсэхэ гэжэ шиидхэбэри абаhан байна гэжэ ниитын ажалай министр Бюрон профсоюзай организацинуудай түлөөлэгшэдтэ мэдээсэбэ.

Хархис туhамаршые саазалха гэhэн шиидхэбэри абтаба

ВАРШАВА, июниин 15. (ТАСС). Польшын хэблэлэй агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, фашистска эзэмдэлгын үедэ Докшицада байhан полициин комендант Стефан Комолька гэгшые Познаньда сүүдлэжэ дүүрэбэ. Баруун Белоруссида байха зуураа Комолька хүн зониие хюдалгада бэеэрээ хабаадаhан, мүн партизануудые олоор алаhан байгаа.

Познаньдахи воеводой сүүд хархис туhамарша Комолька гэгшые саазалха гэhэн шиидхэбэри баталан абаба.

США-гэй зүүн штадуудта үндэhэ яhанай илгаан гарана

НЬЮ-ЙОРК, июниин 15. (ТАСС). Сагаан шарайтай, мүн негр үхибүүдые амяарлан hургахаяа болихо тухай шиидхэбэри США-гэй Верховно сүүд абаhан байгаа. Тэрэнэй hүүлээр США-гэй зүүн штадуудта үндэhэ яhанай илгаа гаргаха ябадал дэлгэржэ эхилээ.

Христианска дасангуудай национальна соведэй департаментын, мүн «Обществодо алба хэдэг Американ хани нүхэдэй комитедэй» мэдээсэhэнэй ёhоор, негрнүүдтэ, мүн негр үхибүүдые амяарлан hургахые болюулха гэhэн сагаан шарайтай хүнүүдтэшье доболго хэгдэнэ.

Үндэhэ яhанай илгаа гаргаhан дээрэhээ болоhон тулалдаанда 6 негр, сагаан шарайтай 11 хүн алуулhан, 5 хүн хутагаар хадхуулhан, 44 хүн сохюулhан байха юм.

Мүн бусад олон зэрлиг ааша тухай мэдээсэгдэнэ.

ФРГ-гэй президентдэ шэнэ кандидат дэбжүүлэгдэбэ

БОНН, июниин 15. (ТАСС). ХДС—ХСС-эйн парламентдахи фракциин түлөөлэгшэдэй, мүн эдэ партинуудай газарай организацинуудай түлөөлэгшэдэй нэгэдэмэл заседани мүнөөдэр эндэ боложо, ФРГ-гэй президентдэ кандидадые дэбжүүлхэ асуудал шиидхэгдэбэ. ФРГ-гэй президентдэ кандидадаар ХДС—ХСС-hээ мүнөө байhан эдеэ хоолой министр Любке дэбжүүлэгдэбэ гэжэ заседаниин hүүлээр мэдээсэгдээ. Любке президент болохоор зүбшөөлөө үгөө.

ФРГ-гэй президентдэ ХДС—ХСС партинуудhаа шэнэ кандидадые дэбжүүлхэ тухай асуудалаар заседани дахин зарлаха тухай шиидхэбэри абтаhаниинь юун дээрэhээ гарааб гэхэдэ, урдын кандидат Аденауэр канцлерай тушаалда саашадаа байхын тула президент болохоhоо арсаhан байгаа.

Лаосто граждан дайе үүдхэлгэдэ эсэргүүсэнэ

ХАНОЙ, июниин 15. (ТАСС). Патет-Лаогой урдын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоёрдохи батальон мэдүүлгэ толилоо гэжэ Вьетнамай информационно агентство дамжуулна. Лаосто граждан дай үүдхэхэ гэhэн hэдэлгэhээ Фуи Сананиконе гэгшын правительство арсаха дурагүй тэжэ тэрэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Тиигээд арад зондо эсэргүү добтолго хэнэ.

Хоёр талаhаа туйлагдаhан хэлсэеэ эбдэжэ, арад зондо харша ябуулга хэжэ байhан Фуи Сананиконе гэгшын правительствын аашые хорихоор Лаосой арад зоной эрид шиидэнхэй байhан тухай мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Бидэнэр арад зоной өөhэдөө үгэеэ ойлголсохо политика ябуулнабди, хоорондоо дайлалдахыень хүсэнэгүйбди. Бидэнэрэй буу зэбсэг хуряагаад, бидэниие үгы хэхэ гэhэн хаанай армиин hэдэлгэ бүтэхэгүй. Хоёрдохи батальониие үгы хэжэ шадахагүй байhан тухайнь Фуи Сананиконе гэгшын правительствода эрид шууд мэдүүлнэбди. Урдань хаанай сэрэгэй добтолгые нэгэнтэ бэшэ бута сохёо hэмди, саашадаашье бута сохихобди. Арадта харша правительствын hэдэлгэтэй шангаар тэмсэжэ байhанаа мэдүүлнэбди. Гэхэтэй хамта, Лаосой доторой хэрэгтэ Американ империалистнуудай хамаархаха ябадалые правительство хорихо ёhотой гэжэ бүхы арадтаяа суг хамта эрилтэ табинабди. Гадна Сананиконе гэгшын правительство хүн зониие арестовалха, алаха политикаяа дары зогсоохо, 1954 ондо Женевэдэ баталан абтаhан хэлсээнүүдые, мүн Лаосой хаанай правительство Патет-Лаогой зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондо баталагдаhан хэлсээнүүдые үнэн сэхээр бэелүүлжэ байха эрилтэ табинабди.

Тобшо мэдээсэлнүүд

☆ Индиин Ассама городто нефть сэбэрлэдэг гүрэнэй түрүүшын завод баригдажа эхилбэ. Барилгада Румыниин Арадай Республика хабаадажа, Индидэ урьhаламжа үгэhэн байна. Завод ерэхэ жэл ашаглалгада үгтэхэ юм.

☆ Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, КНР-эй гүрэнэй Соведэй премьер Чжоу Энь-лай hамгантаяа июниин 15-да Чилиин вице-президент байhан Гильермо Дель Педрегаль, мүн тэрэнэй hамгантай уулзаба.

☆ Познаньда (Польша) боложо байhан уласхоорондын 28-дахи ярмаркада Румыниин правительствын делегаци ерээ. Хоёр оронуудай делегацинуудай хоорондо хөөрэлдөөн боложо, худалдаа наймаагаа үргэдхэхэ тухай шиидхэбэри баталан абтаба. Мүнөө жэл хоёр гүрэнэй хоорондохи худалдаа наймаан 12 процентээр ехэ болохонь.

☆ Индонезиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Субандрио июниин 15-да Каир ерэбэ. Тэндэ ОАР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Фавзитай уулзаад, hүүлээрнь президент Насертай уулзаhан байна.

☆ Американ агаарай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй штабай начальник генерал Томас Уайт Англида ерэбэ. Рейтер агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Уайт оборонын министерствын, авиациин министерствын түлөөлэгшэдтэй уулзаха юм. Мүн истребитель болон бомбардировщигуудай базые үзэхэ байна.

Редактор **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01067. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4981